

סימן א.

הש"ך בח"מ (סי' ס"ה ס"ק ל"ג) תמה על הטור דפסק במצא שטר שחרור אם האדון מודה וזוירנו לעבד אף העבד צריך להביא ראיה שהגיע לידו מזמן הפתוב בו, דהא למאי דקיי"ל עדין בכתומיו זכין לו וזכות הוא לעבד שיוצא מתחת יד רבו לחירות, א"כ זכו עבורו למפרע מעת החתימה, וכן תמהו הב"י והב"ח ע"ש.

ולפעד"נ לתרץ בהקדמ מה דקיי"ל בגיטין (דף כ"ג) דשליח הולכה אינו יכול להיות שליח קבלה, משום דלא חזרה שליחות אצל הבעל, והטעם מבואר בריטב"א (שם) דזה הוי כמו טלי גיטף מע"ג קרקע ע"ש, ועפ"ז יש לדון במש"כ הש"ך בח"מ (סי' קפ"ה ס"ק א'), ובשחרור אי מהני טלי גיטף מע"ג קרקע מצאתי בריטב"א לקדושין (דף כ"ג) דכתב דלא מהני, [וע' בנתיבות (סי' קפ"ה) אכל מהריטב"א מוכח דלא ס"ל פנותי' ע"ש], ולפ"ז י"ל דלא שייך כלל עדין בכתומיו זכין לו בשחרור, משום דהא אין פאן נתינה מיד האדון ליד העדים, אף יש לדון בזה אומדנא, דמן הסתם רוצה שתקונים הזכין, והוי כמו דאמר להם בפירוש שמתחילה יהיו שלוחים להולכה ואח"כ יהיו שלוחים לקבלה בתורת זכין' עבורו, ולכן אמרו בש"ס לדון בשטר שחרור להך מלתא דעדין בכתומיו זכין לו, אף מ"מ ז"א אלא למאן דס"ל דאף דלא חזרה שליחות אצל הבעל מ"מ יכול להיות שליח קבלה, כדמצינו לר"נ דס"ל פן בגיטין (שם), והסוגיא דב"מ אלא אליבא דהך מ"ד, אבל לדינא דקיי"ל דאין שליח הולכה יכול להיות שליח קבלה משום דלא חזרה שליחות אצל הבעל דהוי טלי גיטף מעל גבי קרקע, ע"כ לא שייכא הך מלתא דעדין בכתומיו זכין לו בשחרור אלא בשטרי ממון דמהני אף טלי מעל גבי קרקע, ונכונים דברי הטור הנ"ל, וע' בב"מ (דף כ') בתוס' ד"ה שובר בזמנו כו' ואכמ"ל.

וזה פמה שנים שאמרתי בהך איבעיא דיבמות דבעי רבא המזפה גט לאשתו במקום יבם מהו, והוי ספיקא דדינא, ורב אחד רצה להקל אף בגט בלא תנאי היכא שיש יבם קטן דאז י"ל דהוי זכות, בפרט לפמש"כ היש"ש דהאידינא דאין יבום נוהג יש לדון דהוי זכות במזפה גט במקום יבם כו' ע"ש.

ונשאלתי בזה. ומצאתי בעז"ה ברדב"ז (ח"א סי' ע"ה) שכתב דהך דהמזפה גט במקום יבם מיירי בעשה גט בתנאי אם מתי ואם לא מתי, דאל"כ הוי חוב לה, דהא בעת הזיכוי הוי ספק דלמא יעמוד מחליו וטב למיתב טן דו, ואין זה זכות, ובע"כ מוכח דהש"ס מיירי בתנאי אם מתי כו' ע"ש ברדב"ז, ויש להביא ראיה לדבריו מגיטין (דף ע"ז) שהוא שכ"מ דכתב גיטא לדביתהו בהדי פניא דמעלי שבתא כו' אתו לקמין דרבא א"ל לקניי' ניהליה לההוא דנוכתא דיתבי בי גיטא ותיזול איהי ותיחוד ותפתח כו', א"ל רב עילש לרבא מה שקנתה אשה קנה בעלה איכסרף כו', וקשה אמאי איכסרף רבא הא מבואר בהרא"ש בב"מ (דף כ') דרבא ס"ל פאביי דעדין בכתומיו זכין לו ע"ש, א"כ לפמש"כ התוס' בגיטין דהך עובדא דתיזול ותיחוד מיירי במקום יבם, ואי נימא דהמזפה גט במקום יבם הוי זכות לא היתה צריכה להחזיק במקום שהי' מונח הגט דבלא"ה זכו העדים בעת החתימה עבורה, אף י"ל בזה דהא קיי"ל בהמזפה גט לאשתו במקום יבם דהוי ספיקא דדינא אם מקרי זכות או לא, ולכן פדי לצאת מחשש איסור דאורייתא צוה רבא דתיחוד כו', אבל עדיין קשה דהא באשה שנתגרשה ספק גירושין אין הבעל אוכל פירות, ואף אי תפס גראה לי ברור דמפקינן מיני, והטעם הוא דהא פירות תחת פרקונה וכיון דהבעל מפטר מספק לפדותה, ממילא אין לו זכות כלל בהפירות, ומבואר בתוס' (גיטין שם) דמה שקנתה אשה קנה בעלה הוי

משום זכות פירות שיש להבעל ע"ש, א"כ אמאי אכסוף רבא, דהא שפיר קאמר דתיחוד ותפתח דכיון דנעשיתה ספק מגורשת בעת שחתמו העדים ע"פ האיבעיא דבעי רבא גופא במזכה גט במקום יבם ועידיו בתומיו זכין לו והפסיד הבעל זכות הפירות מעת שחתמו, דהא בספק מגורשת ג"כ אין לו זכות פירות כלל, ושפיר מועלת הוה עצה דתיחוד ותפתח דהוי שפיר רשותה, ואינו קשה עליו כלל מה שהקשו מה שקנתה אשה קנה בעלה.

ואין לתרץ דהא בעינו מטא לידה, דז"א, דהא פתב הקצה"ח (בסי' קפ"ח) דארף בצוה הניתן למסור השטר לאחר מותו ג"כ מקרי מטא לידו, דכיון דנתקנים התנאי אף לאח"מ, ממילא זכו עבורו מעת שחתמו, א"כ הי' יכול השכ"מ לצוות שימסרו לה הגט לאח"מ כדי שתקנים האומדנא שאמרו חז"ל דלא נתפנון שיזכו העדים עבורו אלא פשיהא מטא לידו, והוי כמו כל תנאי דמועיל אף בנתקנים התנאי לאח"מ, ולכן עדיין תקשה אמאי איכסוף רבא, אבל לפמש"כ הרדב"ז דבלא התנה אם מתי ואם לא מתי בנדאי הוי חוב, והתם הוי בלא התנה פנ"ל, בפרט דרבא לשיטתו דאמר בגיטין (דף פ"ד) להנהו דכתבי גיטא שתוקו לבעל עד דכתביתו לי לגיטא דאסור להתנות בתנאי מקודם הפתיכה, אף אין אנו צריכין לזה, די"ל דהתם הוי בלא תנאי הנ"ל, ולכן אינו שייך התם לומר עידיו בתומיו זכין לו, ושפיר הקשו לרבא מה שקנתה אשה קנה בעלה, ומוכח בהרדב"ז הנ"ל.

אמנם לפמש"כ לדון דהיכא דבעינו נתינה מידו לידה אז אינו שייך עידיו בתומיו זכין לו דהוי כמוטלי גיטא מע"ג קרקע, דהא בעת שמצנה להם לכתוב ולחתום אין בזה נתינה מידו לידה, ומבואר בגיטין (דף ס"ג) דרבא ס"ל בפשיטות דהיכא דלא חזרה שליחות אצל הבעל לא מהני, א"כ נדחתה ראיתי הנ"ל.

אף באמת דברי הרדב"ז נכונים מאוד אף בלא ראי' מוכרחת, ולרונחא דמילתא יש להוכיח ממק"א פדבריו, והוא דבגיטין (דף י"ג) במשנה שם דאמר תן גט זה לאשתי לא יתנו לאח"מ, וע' בתוס' שם בד"ה האומר תנו גט זה לאשתי כו', שכתבו לחז גירסא דגרסי תן גט זה דאמי כר"מ דחייב הוא לעבד שיוצא מת"י רבו לחירות, דאל"כ קשה אי תן פזכי כו', ועדיין תקשה בתן גט זה לאשתי דהא בע"כ מייירי במקום יבם, דאל"כ ל"ל להגט פיון דמת הבעל ממילא מיתה מתרת, וכדמצינו בכולי ש"ס דפי' רש"י דמייירי במקום יבם, וכמו בריש פתובות וכה"ג, א"כ תקשה מאי איבעי' לרבא ביבמות במזכה גט לאשתו במקום יבם מהו, הא הוי מצוי למפשט מהו משנה דהוי חוב, דאל"כ אמאי לא יתנו לאח"מ באמר תן גט זה [ודחוק לומר דהו משנה מייירי שלא במקום יבם אף נ"מ גבי שארי דברים אם היא גרושה או לא כגון בקטלנית], ומוכח מזה פשיטת הרדב"ז דבלא תנאי לא נסתפקו כלל, ואז הוי חוב בפשיטות, ולכן לא יתנו לאח"מ משום דמייירי בלא תנאי הנ"ל.

וכה"ג ראיתי בריטב"א (קדושין דף ס') במה דאמרו שם ה"ז גיטא ע"מ שתתני לי מאתים זוז ומת נתנה אינה זקוקה ליבם כו', רשב"ג אומר נותנת לאחיו או לאביו או לא' מהקרובים כו', שהקשה איה' יוצאת התנאי במה שתתן לא' מהקרובים, דהא בע"כ מייירי שיש פאן יבם, דאל"כ לפה צריכה לקיים התנאי, וכדקאמר שם ברישא נתנה אינה זקוקה ליבם, והיכא דיש יבם, אחיו הוא היורש אבל לא הקרובים, ואין זה בכלל לי וליורשי, ע"ש בריטב"א, ולי נראה לתרץ קושיתו ע"פ מה דמבואר בח"מ (סי' רפ"ג) דמומר אינו יורש ונתתן הירושא לבניו ע"ש, ומומר זוקק ליבום כמבואר באה"ע (סי' קנ"ז), א"כ משפחת לה בנפלה לפני אחיו מומר דהקרובים הם

היורשים וסג' בנותנת לקרוכיו לקיים התנאי לי וליורשי ובגוף הענין אם מועיל זיכוי הגט בתנאי במקום יבם קטן פתבתי תשובה ארנפה בעז"ה לכמה רבנים אשר שאלו ממני נידון זה, ולא באתי פעת רק לפרסם דברי הרדב"ז הנ"ל פדי שלא יבואו לידי מכשול ח"ו, וכשיזכני השי"ת להוציא לאור יתר חידושיי אז תבוא בתוכם תשובה ארנפה בנידון זה בעז"ה, וה' יסיר מכשול מעמו, ויראנו נפלאות בתורתו.

סימן ב. בתשובת הגאון רע"א זצ"ל (סי' קל"א) תמה על מש"כ הר"נ (פ' מי שהי נשוי) בהא דאמר' דתפסה מטלטלי מפקינו מינה דבמעוה מהנ' תפיסה דהרי פבר נפרעה עכ"ל הר"נ, מהא דכתובות (דף צ"ב).

ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות כו' יכולין לומר מטלטלי שבק אבוקה גב' ומטלטלי לא משתעבדי כו' ולדברי הר"נ דבמעוה מהנ' תפיסה לאח"מ משום דכבר נפרעה. כש"כ בתופס החוב עצמו שהוא חייב לאביהם ונדאי דמבעי להיות התפיסה מועלת, ונשאר בצע"ג, וכן תמה הגאון הנ"ל בדרוש וחיידוש לפתובות (דף נ"ב), ובמשניות (דפוס אלטונא) בגליון של הגאון הנ"ל נשאר ג"כ בצע"ג.

ונלע"ד לתרץ, דהא בח"מ (סי' ק"ז) הובאה שם שיטת הרמב"ן בירשו מטלטלי דאם ב"ד רוצים לכופן הרשות בידם, ותמה האו"ת (שם) א"כ אמאי בתפס המלנה מטלטלי מפקי ב"ד מינ' פמבואר בפ' הכותב הא מבעי הב"ד להיות בשב ואל תעשה ולא יכופו למלנה, והנתיבות תי' דכיון דאינו מזדקקין לעשות שומא משום שצריכין לכתחלה להיות בשב ואל תעשה ממילא חייב המלנה להחזיר דכ"ז דהב"ד אינו מזדקקין לעשות שומא הוי ממילא גזל בידו, וחייב מן הדין להחזיר עכ"ד, ושאיני הא דמהנ' תפיסה בקנס, משום דהתם עכ"פ ב"ד סמוכים מצי לגבות, ולפ"ז נכונים דברי הר"נ שפתב דבמעוה מהנ' תפיסה [דלכאורה צ"ע איה, מועלת תפיסה בהמעוה דהא לאו בני שיעבוד גינהו, אכן לשיטה זו ניחא], דהא עיקר הטעם דב"ד פופין להוציא מן המלנה היינו משום דכ"ז דלא שמו הוי גזל בידו, ומבואר בח"מ (סי' ע"ב) דמעוה לא צריכי שומא, וכן מבואר באהע"ז (סי' צ"ו), ולכן בתפס מעוה אין הב"ד מוציאים מן המלנה משום דג"כ מבעי להיות בשב ואל תעשה מחמת המצוה המוטלת עליהו, ואף דלא יזדקקו לעשות שומא עכ"ז יתפוס בהיתר ולא הוי גזל בידו, כן הוא הסבר דברי הר"נ הנ"ל.

ומבואר בטור ח"מ (סי' ק"ח) והובא שם בסמ"ע (ס"ק מ"ב) דבמוכר שדה באחריות ליכא שום מצוה על היורשין לפרוע חוב אביהו אף דירשו מטלטלין משום דעביד אינש דזבין ארעא ליומא, ע"כ אף בהתנה חוב אחריות ליכא מצוה עליהם, ומצנות עשה דכיבוד לא שייכא רק בלנה וכתובה וכה"ג, ולכאורה תמוה מנלן לחלק מסברא מעצמנו בזה, אמנם בירושלמי (חגיגה סוף ה' א) איתא גבי האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשים עולתה ואמ' שמואל והוא שהפרישה מחיים [כדאי' בקידושיין (דף י"ג)] וריו"ח פליג על דעת' דשמואל בירשו קרקע לתבוע אין תובעין ולמשכון אין ממשפניו, ועל דעת' דריו"ח בירשו קרקע למשכון ממשפניו דשעבודא דאורייתא, ובירשו מטלטלי ע"ד דריו"ח לתבוע תובעין ולמשכון אין ממשפניו וע"ד דשמואל אף לתבוע אין תובעין עכ"ל הירושלמי, ויש להסביר מהו לשון תובעין וממשפניו [וע' בירושלמי שקלים פ"א ה"ג] דתובעין היינו משום מצוה על היורשין לפרוע חוב אביהו אף במה דליכא שעבוד נכסי, דלריו"ח בירשו קרקע אף ממשפניו משום שעבודא דאורייתא, ולשמואל דס"ל שעבודא לאו דאורייתא למשכון אין ממשפניו בתורת שעבוד ואף לתבוע אין תובעין הפנונה

לתפוע במילי משום מצנה ג"כ אין תובעין משום דלאו בכל מילי דיינינו למצנה זו, וריו"ח ס"ל דגם התם שייכא מצנה הנ"ל לכן במטלטלי ג"כ תובעין במילי, ושמאל ס"ל דהתם בחוב עולת ראי' לא שייכא בי' מצנות כבוד משום דלא שייך בזה לנה רשע ולא ישלם וליכא בזה קלון אביהם כ"כ [וע' בתוס' פתובות (פ"ו ע"א) ד"ה פריעת בע"ח מצנה כו', ובח"מ (סי' ל"ז ש"ך ס"ק י"א), עכ"פ מוכח מירושלמי הנ"ל דלאו בכל מקום אמרו למצנה על היורשים כו', ויש לי להאריך בבירור הירושלמי הנ"ל ואכ"מ, ולכן שפיר פתב הטור ג"כ דבמוכר באחריות לא שייכא מצנה הנ"ל פי כו מצינו בירושלמי הנ"ל דלאו בכל מקום שייכא מצנה זו.

וכינו דנתבאר דסברת הר"נ היא דלכו מהנ"ל התפיסה במעות משום המצנה המנטלת עליהם וכן מצינו באבק ריבית דחייב להחזיר לצאת י"ש דס"ל להרבה ראשונים דמהנ"ל תפיסה, ועיין בח"מ (סי' ע"ה וסי' כ"ח) גבי א"י אם הלוינו ואכ"מ, לכן מתורצת קושית הגאון הנ"ל די"ל דהא דכתובות בראובן שמכר שדה לשמעון באחריות אינו יכול לעכב דמי המכירה עבור חיוב אחריות משום דהא בחוב אחריות ליכא מצנה על היורשין לפרוע חוב אביהן כמש"כ הטור, ועיקר הטעם של הר"נ דמהנ"ל תפיסה הוא משום מצנה הנ"ל וכינו דהתם ליכא מצנה לכו לא מהנ"ל תפיסת מעות ג"כ, דמאיזה טעם תהא מועלת תפיסתו כינו דלאו בני שעבוד הוי ומצנה ליכא וע"כ חייב להחזיר, אכן עדיין תקשה מהא דכתובות (ד' ק"י) דאמר רמי ב"ח ה"א ביהמי עסקינו דמגבא גבי ואגבויי לא גבינו מנייהו משום דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי, וקשה הא התם בשנים שהוציאו שט"ח זע"ז דמייירי בחוב מלנה ואיכא מצנה על היורשין ואפ"ה לא מהנ"ל, תפיסתו ותקשה קושית הגאון הנ"ל על הר"נ הנ"ל.

ויש לומר דהא מצנה על היורשין לא שייכא רק בבני הלנה משום מצנות כבוד אב אבל ביוורשין קרוביושל המת לא שייכא מצנות כבוד עליהם לפרוע מטלטלי שירשו בנודאי לא מהנ"ל תפיס', ולכן בכתובות (ד' נ"ב) גבי ראובן שמכר שדה לשמעון דאי שם דא"ל בני ראובן דשייכא לכאורה התם ג"כ מצנות כבוד הנ"ל, ע"כ שפיר הקשה הגאון הנ"ל מהתם, ולא מכתובות (ד' ק"י), משום די"ל דהתם מייירי ביוורשין קרובי המת ולא בניו כנ"ל ומ"מ לפמש"כ בשם הטור הנ"ל מתורצת גם קושיות הגאון הנ"ל על הר"נ מהא דכתובות (ד' צ"ב) ג"כ וברור.

סימן ג. המ"מ והש"ך (ח"מ סי' שמ"א ס"ק ו') תמהו על הרמב"ם (ה' שאלה) שפסק בהיתה לו פרה שאולה וטבחה בשבת דפטור אלמא דנכסי שומר מעת פשיעה אשתעבדו, ובהניח לבניו פרה שאולה פסק דאם הניח להם אחריות נכסים חייבין לשלם במתה אלמא דמעט משיכה אשתעבדו וסתרי פסקיו אהדדי, ובכתובות (דף ל"ד) אמרו בהא דאמר רבא הניח להן אביהן פרה שאולה כו' הניח להן אחריות נכסין כו' מאן דמתני לה ארישא כש"כ אסיפא ופליגא דר"פ ונלע"ד לתרץ בהקדמ מה שנסתפק הב"י בח"מ (סי' ר"ז) בהא דקיי"ל דעל מנת כמעכשיו דמי, וכן קיי"ל דאם לא הוי כמו מעכשיו.

א"כ היכא דאין הכרע בלשונו דלא אמר ע"מ ולא אמר אם, כגון שאמר בלשון על תנאי, מה דינו, אי הוי כמו מעכשיו או דאינו מתחיל אלא בעת שיחול התנאי, והמחנה אפרים (ה' זכ"י) ומתנה סי' ט"ו) פתב להוכיח מהא דקידושין (דף ח') דאמר ר"א התקדשי לי במנה ונתן לה פרוטה ה"ז מקודשת וישלם דכמאן דאמר ע"מ דמי, אלמא דסתם הוי כמעכשיו ודוקא לשון אם דפשוט הלשון הוא דחול בעת קיום התנאי אבל היכא דאין הכרע בלשונו אמרינו דקנה מעכשיו עכ"ל, וקצת יש לחלק די"ל דשאני קדושין דלקרובה אתי כדאי בקידושין (דף נ"ט ודף ס' ע"ב).

הג"ה [ובירושלים גיטין (פ"ז ה"ד) איבערצייגן להו לרבנן דס"ל מהיום ולתת"מ גט ואינו גט אם אף בקדושין פון, והפני משה נדחק שם בבירור הספק ההוא ע"ש, ובאמת פוננת הירושלמי לחלק ביניהם הוא משום סברת הש"ס דילן דשאני קדושין דלקרובי קאתי].

ולענ"ד נראה לומר אם סתם הוי פמו מעכשיו או לא היא פלוגתת אמוראי בנדרים (דף מ"ח) בעובדא דאי התם הווא גברא דה"ל ברא אסרינהו לנכסי עלי' וא"ל ליקני הדין ואי הוי בר ברי צורבא מרבנן לקנויי כו', וע' בר"נ (שם) בד"ה וההיא שעתא הדר לי' סודר למר' כו' ורב נחמן ס"ל התם דכיון דלא אמר בהדיא דלא ליקני עד דהוי צורבא מרבנן ואמר סתם פמאן דאמר מעכשיו דמי, ורב אשי דחי לי' דכיון שלא רצה להקנותה אלא פי היכי דלקניי לבר ברי' לא נתפנין שיקנה עד אותה שעה ע"ש, וסברת רב נחמן היא דאף דקיי"ל דאם לא הוי פמעכשיו עכ"ז שא"ה דהא אמר סתם למקני הדין בלא שום תנאי אמר דאי הוי בר ברי' צורבא מדרבנן יקנה לו, ונדוקא בה"ז גיטף אם לא באתי וכה"ג חל התנאי בהגט, אבל לא בזה דאמר מתחלה סתמא, ותנאי אם שיניף למה שאמר אח"ז שיקנה לו פשיה' צורבא מרבנן, לכן ס"ל לרב נחמן דהוי פמעכשיו, א"כ לפי' הר"נ פליגי בזה אמוראי אם סתם הוי פמעכשיו, [אף הרמב"ם והמחבר ביו"ד (סי' רכ"ג) כתבו בלשון אחרת להך עובדא דאמר אם יהי' בן בני ת"ח יקנה בני זה נכסי ע"ש, ואפ"ה פסקו דקנה, ואף דקיי"ל דאם לא הוי פמעכשיו ע"כ מוכח דשא"ה דכל קנין חליפין הוי פמעכשיו, ויש עדיין לעיין בזה].

ויותר נלע"ד דהך מילתא אי סתם הוי פמעכשיו או דאמרינן פיון דלא רצה להקנות ולהתחייב רק בתנאי דהיתה פוננתו שיחול בעת קיום התנאי, היא פלוגתת הני תרי לישני בב"מ (דף ל"ד) דרבא בלישנא קמא אמר דנעשה פאמר לו פרת קנוי' לה מעכשיו פשתגנב ותשלם לי, ובלישנא בתרא אמר רבא נעשה פאמר לו פרת קנוי' לה סמוף לגניבה, ובתוס' (שם) ד"ה א"נ כו' הקשו אמאי לא אמר נעשה פאמר קנוי' לה מעכשיו סמוף לגניבה עכ"ל, ולעד"נ לתרץ קושיותם משום די"ל דהנה' ב' לישני אליבא דרבא אזלי לשיטתם בנדרים (שם) דאי' (שם) במשנה לישנא יתירא דכל מתנה שאם הקדישה כו' אינה מתנה ואמרו בגמ' שם דלחד לישנא דרבא אתי זה לרבוני להך עובדא דנדרים דסתם לא הוי פמעכשיו וכפי' הר"נ בנדרים שם, ולחד לישנא דרבא מרבה ענין אחר ע"ש, ולכן אם אמרינן דסתם לא הוי פמעכשיו בהא דנדרים, ע"כ בהך מילתא דאמרוהו רבנן לדעתו של המפקיד דמקנה הפכל לכשתגנב וישלם, א"כ לא עדיף מן פי' בפירוש, דאם בפירוש לא הוי פמעכשיו כש"כ בסתם אומדנא דלא הוי פמעכשיו, אבל לשון א' דרבא ס"ל דסתם הוי פמעכשיו, וכמו דס"ל לחד לשון לרבא בנדרים שם, א"כ לכן אין לומר דהקנה מעכשיו סמוף לגניבה משום דהא לל"ב דאמר סמוף לגניבתה ס"ל דסתם לאו פמעכשיו ע"כ לא מצי לומר דהוי פמאן דאמר מעכשיו ולכשתגנב, וע"כ אמרינן דסמוף לגניבתה הקנה משום דאחר שתגנב לא הוי בר קנין פלל דאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו, ולכן אף דסתם לאו פמעכשיו אפ"ה אמרינן דהקנהו בעת הגניבה דזה ידוע לכל דאחר שתגנב לא מצי להקנותה ומתורצת קושית התוס' הנ"ל בעז"ה.

ואף לפמש"כ לעיל בשם הרמב"ם (סי' רכ"ג) דכתבו בלשון אחרת להך עובדא דנדרים, עכ"ז י"ל דזהו ענין בפ"ע דהני תרי לישני דב"מ פליגי בזה גופא אי סתם הוי פמעכשיו או לאח"ז, דאל"כ מאי טעמייהו דהני ב' לישני הנ"ל.

ובב"מ (צ"ד ע"א) אי' בגמ' על הא דמתנה שואל להיות פש"ח דלא הוי מתנה על מה שפתוב בתורה משום דמעיקרא לא שעבד נפשיו, ובתוס' (פתיחות דף נ"ו) ד"ה ה"ז כו' פתבו דכוננתם היא משום דהא דחייבה התורה לד' שומרים הוא משום דירדה התורה לסוף דעתן שמשעבדין א"ע לכול הפתוב בפ' לכל שומר פדינו, וש"ש משעבד א"ע לכשיגבב ישלם, ובשיטה מקובצת לב"מ שם ביאר זה ביתר ביאור ע"ש, נמצא פל' שומר מחייב א"ע לכשיגבב ישלם, ואף דדברים שבלב לא הוי דברים עכ"ז במקום שיש אומדנא דמוכחת הוי כמפרש פמבואר בכמה דוכתי, אף נולד לנו ספק בחיוב שלו דכיון דעיקר חיובן הוי בתנאי אם יגבב ישלם, אף היא פנונתו אם מתחייב מעכשיו לכשיגבב או דאינו מתחייב רק מעת הגניבה ולא מעכשיו, ולמאי דפסקינן בב"מ (דף ל"ד) כל"ק דרבא דאמר נעשה כאומר פירתי קנוני' לה מעכשיו פשתגבב אלמא דסתם הוי כמעכשיו, משום דסתם דעת המתחייב הוי להתחייב מעכשיו כיון דלא אמר בפ' דלא יקנה עד אותו הזמן שיקניים התנאי וכפ' הר"נ בנדריה הג"ל, א"כ ה"ה בכל שומרים שמתחייבים א"ע לכשיגבב דישלמו ע"פ אומדנא פנ"ל אומרינו ג"כ דכוננתו היתה כמעכשיו מעת דמשכה.

והנה בטור ח"מ (סי' ס"ו סעי' ל"ה) פסקו במוכר שט"ח או בית וקיבל אחריות ומחלו או שרפו המוכר דאינו מקרי מזיק רק משעה דמחלו ושרפו ואינו גובה ממשעבדי אף מלקוחות שלקחו לאחר מכאן, משום דסתם קבלת אחריות אינו רק במה שבלא אחריות הי' פטור וע"כ קיבל אחריות ע"ע בזה, אבל במה שגם בלא קבלת אחריות הי' חייב דלא גרע מאחר דמזיקו ודאי לא קיבל אחריות ע"ז וע"כ אינו גובה ממשעבדי ע"ש, וכמו כן בכל שומרים דמקבלים ע"ע לשמור ולהתחייב דזה הוי ג"כ משום לא שדי זוזי בכדי, כמש"כ הפוסקים והנ"י בב"מ דמשום זה אמרו בכל השומרים דמתחייבים א"ע בכל חיוב אחריות פל' אהד פדינו, וכמש"כ התוס' בכתובות הג"ל, לכן אינו צריך להתחייב רק בפשיעה וכה"ג דבלא קבלתו עליו הי' פטור כמו במי דלא קבל שמירה על עצמו דפטור אף מפשיעה לכן השומר דחבירו סמוך עליו מחייב א"ע בחיוב אחריות, אבל במזיק ממש כמו בטבחה דאף אם לא הי' שומר ג"כ הי' חייב א"כ כיון דלא צריך לקבל חיוב זה על עצמו לא נכלל בהאחריות שקיבל עליו ולכן במתהפסק הרמב"ם שפיר דמשתעבד מפשיעה, משום דכיון דקבל האחריות עליו וסתם הוי כמעכשיו פנ"ל לכן משתעבד מפשיעה, אבל טבחה דהזיק בידיים ולא נכלל זה בקבלת האחריות אינו מתחייב רק מעת שהזיק ואינו משתעבד רק מעת פשיעה ואונסין, והא דקאמר הגמ' דפליג רבא על ר"פ היינו דוקא אליבא דרבא דס"ל בחד לישנא בב"מ הג"ל דסתם לא הוי כמעכשיו, ומ"מ חזינו דרבא פסק דנכסי שומר מפשיעה אשתעבדו, ואף דמתמת חיובו לא שייך לחייבו מעכשיו, בע"כ מוכח דסברתו היא דלכן מפשיעה אשתעבד משום דס"ל דהתורה חייבה מעת המשיכה, ומשום חיוב התורה לא שייך לחלק בין מתה לטבחה בידיים לכן קאמר בש"ס ופליגא דר"פ, אבל אליבא דדינא דקיי"ל דסתם הוי כמעכשיו יש לתרץ הני תרי לישני דלא פליגי אהדדי, ויש לי פנה ראיות לזה ואכמ"ל, ודברי הרמב"ם הג"ל מתורצים, וע' בגיטין (דף ע"ה) בתוס' ד"ה אלא אמר רבא כו'.

ועפמש"כ ניקח קושניית הגאון בעל קהלת יעקב (פסחים דף ו') שהוכיח דמזיק הקדש חייב מה"ת ולא כמש"כ התוס' בב"מ דאינו חייב רק מדרבנן מדאיצטריך קרא דרעהו למעט הקדש מדין שומרים ואם איתא דמזיק הקדש פטור פשיטא דפשיעה פטור דאטו גרע ממזיק בידיים עכ"ל, ולפמש"כ בשם התוס' דכתובות דעיקר חיוב התורה בשומרין מחמת דירדה לסוף דעתו של אדם שמשעבדים א"ע לכול הפתוב בפרישה, ובפרט בהקדש דקיי"ל גמר בלבד א"צ להוציא בשפתיו כדאיתא בשבועות (דף כ"ו), א"כ לולא דנכתב בפ' רעהו למעוטי הקדש משומרין הי' מקום

לומר דאף דמזיק הקדש פטור מ"מ שומרין חייבין משום דחייבו א"ע ללך הכתוב בפירשה ונאמרה להקדש כמסירה דמי' אף במחשבה, ובפרט דיש פאן אוןמנדא דמוכחח דזו הוי' כפי' בפירושו, וע' בח"מ (סי' ש"א סעיף א') דמבואר שם דגם עוד ענגן א' נתמעט מדין רעהו זולת הקדש הנ"ל, ויש להאריך בכ"ז הרבה.

סימן ד. שיטת הראב"ד (פ' כ"א מה' אישות) דאשה ששברה פלי מלאכתה פטורה משום פשיעה בבבועלים, ופי' המל"מ (שם) דס"ל דמזיק שלא בכונה שאני גבי זה אבל מזיק בכונה חייב אף בבבועלים, וקשה לי ע"ז מהא דב"ק (ג' ע"ב) דקאמרי תולדותיהו לאו פיוצא בהו אהי אילימא אמבעה לרב דאמר מבעה זה אדם אב גיעור תולדה מאי ניהו ישן והתנו אדם מועד לעולם, ופי' התוס' דהוי פיוצא בו, ולהראב"ד דהא הוי מצוי לומר פן דאב גיעור תולדה ישן ולא פיוצא בהו קאי על זה גופא דאב גיעור היינו בכונה חייב אף בבבועלים.

וישן שהיא בלא כונה פטור בבבועלים. ונלע"ד לתרץ דבב"מ (דף צ"ה) מבואר דפליגי רב אחא ורבינא בפשיעה בבבועלים, דמאן דס"ל מקרא נדרש לפני פניו ס"ל דפשיעה בבבועלים פטור, ומאן דס"ל לפניו ולא לפני פניו ס"ל דפשיעה בבבועלים חייב, ולרב מצינו (ריש פ' העור והרוטב) דס"ל מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו, והובא זה בתוס' (ב"מ שם) גבי פשיעה בבבועלים, א"כ ס"ל לרב דפשיעה בבבועלים חייב, ולכן שפיר מקשה הגמ' לרב דאמר מבעה זה אדם דהתולדה ישן הוי' פיוצא בו דגם בבבועלים מפעיל להיות חייב אף שלא בכונה, אבל למאי דקיי"ל דפשיעה בבבועלים פטור שפיר פסק הראב"ד דמזיק שלא בכונה פטור כפי המל"מ שם.

ולכאורה קשה מהא דב"ק (דף ל"ב) דאיבעיא להו המזיק אשתו מהו פניו דברשות עבד פטור או דלמא איבעי לעיוני כו') וקשה הא הוי בבבועלים כמבואר בב"מ (דף צ"ו) ולא עדיף מפל מזיק שלא בכונה דמיפטור, ויש לחלק דשאני גזקי גופו מנזקי ממנו, דקרא דבעליו עמו נאמר בגזקי ממנו, ונזקי גופו חמירי, כדמצינו גבי ד' דברים דליכא אלא בגזקי גופו וכן מוכח מב"ק (דף פ"ז) דחובל בע"ע שלו חייב ואין זה מקרי מזיק בבבועלים, משום דנזקי גופו שאני, אף י"ל דהתם קאי על הזיק בכונה, אכן כבר פתבתי הוכחה נכונה מב"ק הנ"ל, ויש להאריך בכ"ז הרבה.

סימן ה. מה שנשאלתי מאת הרב הגאון המנוח מו"ח אייזיק זצ"ל האב"ד דק"ק סאוויל: מבואר בב"מ (דף ז') דבעי בקנין חליפין שלש על שלש ופי' רש"י משום דבציר מן שלש על שלש לאו בגד הוא כדאשפחן גבי טומאה, וכן מבואר בח"מ (סי' צ"ה), והא קיי"ל דדוקא בצמר ופשתן סגי שלש על שלש, אבל שארי מינין בעי שלשה על שלשה טפחים, א"כ אם החליפין הוא בחפץ של שארי מינין מסתבר דבעי שלשה טפחים וסייג רומעכ"ת פי זהו דבר חדש ולא מצא לשום פוסק שיעורר בזה, והאריך כ"ת לפלפל הרבה בענצם פלפולו ובקיאותו בדברי הרמב"ם (פ' כ"ג מה' פלים) שפסק דלאחיהו בכל שהוא היינו שלש אצבעות ענף א תשובה, בעז"ה, מבואר בב"ב קע"ג ע"ב) בתוס' סד"ה חסורי מחסרא כו' שכתבו וקונין בכליו של קונה וכגון דנקט בי' שלש על שלש דבציר מהכי לא מהני ואין חילוק בין עור לשק כדאמרינן בב"מ פנין דנקט שלש על שלש כו' עכ"ל, וכן כתוב בפסקי תוס' שם ונ"ל קונין בכלי של קונה וכגון דנקט שלש על שלש ואין חילוק בין עור ומפץ ושק עכ"ל, וכן מבואר בהגהות אשר"י לב"ב (דף קע"ד) ונ"ל דכיון דנקט שלש על שלש סגי ואין חילוק בין עור ומפץ ושק כדאמר בשנים אוחזין כו' עכ"ל, הרי להדיא מבואר בכל הראשונים הנ"ל שכתבו בפי' דאין לחלק ביניהם, ולכן אף בשק דשיעורו לטומאה ד' טפחים ועוד דשיעורו חמשה ומפץ ו על ו' מ"מ לענגן

חליפין סגי בכל המינים הנ"ל שלש על שלש, משום דהא הש"ס מסתם סתם ואמר דנקט שלש על שלש, ושפיר סתמו הפוסקים בח"מ (סי' קצ"ה) ולא חילקו בזה.

ועיקר הענין שהעיר כ"ת נלע"ד לבאר, משום דהא הרמב"ם (פ' כ"ב מה' פלים ה' כ"א) פתב דמטליות שאין בהן שלשה על שלשה אינן מקבלות טומאה ואם חישב עליהן ונהינן מקבלות טומאה ופחות משלש על שלש אע"פ שהינן אינן מקבלות טומאה עכ"ל, וכן מבואר בזבחים (דף צ"ד) דאי' התם גבי דם הניחז דת"ל בגד מה בגד הראוי לקבל טומאה אף כל הראוי לקבל טומאה דר"י ר"א אומר כו' מה בגד דבר המקבל טומאה כו' ואמר אב"י מטלית פחות מג' א"ב דמאן דאמר ראוי הא נמי ראוי היא אי בעי חשיב עליה כו' אלמא דפחות משלשה ראוי לקבל טומאה אם חשב עליו, ואף דמן רש"י דהתם מוכח דגם פחות משלש אצבעות מהני' מחשבה עכ"ז מהרמב"ם הנ"ל מוכח דגם התם שלשה וכדמשמע מהכ"מ שם, ובאמת מצאתי להצ"ק שם שפכת להקשות בהא דמשמע מרש"י התם דגם פחות משלש מועלת מחשבה, ותי' דרש"י מייירי בהך גוונא שפכת הר"ש (פ' כ"ח ממסכת פלים משנה ח') ע"ש, ובאמת בשבת (כ"ט ע"א) בפחות מג' על ג' שהתקינה דהוא משנה דכלים (פ' כ"ח משנה ב') מבואר התם בלשון פחות משלשה שלשה כו' משמע ג"כ דפחות משלש על שלש לא מהני' מחשבתו, וכן אמר רב המנונא בשבת התם בזה"ל ע"ש.

וכן מוכח לפמש"כ התוס' (שבת קכ"ג ע"א) ד"ה מלענין טומאה כו' דמה דמועיל יחוד לטומאה חשיב פלי לגבי שבת לענין טלטול ע"ש, א"כ תקשה אמאי אמרינן (שם דף קכ"ה) דמטליות שאין בהם שלש על שלש, אסור לטלטלן בשבת, הא מהני יחוד גבי' להיות פלי לטומאה א"כ אמאי אסור לטלטלן, אע"כ מוכח דפחות מן שלש לא הועילה מחשבתו וייחודו פלל, אף לפמש"כ התוס' בזבחים (דף צ"ד) [והובא במג"א (סי' ש"ח ס"ק כ"ד)] דאף מה שמועיל יחוד לטומאה עכ"ז לא הוי פלי לענין טלטול בשבת נדחתה ההוכחה הנ"ל, וכן מוכח לפמש"כ התוס' בשבת (דף כ"ו) ד"ה אין בו משום שלש כו' דשאני אריג דאין בדעתו לארוג יותר ולכן כ"ש טמא והקא מייירי כשיש בדעתו לארוג יותר כו', משמע ג"כ דפחות משלש לא מהני' מחשבתו, דאל"כ קשה מ"ש אריג דהא גם שארי חפצים שהי' בדעתו לארוג יותר מ"מ אם מחשב עליהן להשתמש בהם כמו שהוא ג"כ מקבל טומאה, אע"כ מוכח דפחות משלש לא מהני' מחשבה, ושאני אריג, כמש"כ התוס'.

ובשבת (קכ"ז ע"ב) בתוס' ד"ה פנין דחזי כו' פתבו דשלש על שלש דמטלטלין היינו לענינים אבל לא לעשירים, א"כ מוכח דס"ל כמש"כ בזבחים (דף צ"ד) דאף מה דמועיל יחוד לטומאה עכ"ז לא הוי פלי לשבת, או די"ל דאזלי לשיטתם בסופה (ט"ז ע"א) ד"ה דלא חזי כו' דהתם בפחות מג' על ג' דמועיל יחוד משום דמחשבתו נזכרת מתוך מעשיו, אלמא דייחוד לבד לא מהני ולכן אסור לעשירים לטלטל שלש על שלש בשבת, ובתוס' (גדה דף ס') משמע דמחשבה מועלת אף לפחות משלש על שלש וע' רש"י פלים (פ' כ"ח), ויותר אכ"מ להאריך בזה.

ענף ב נחזור לענינו, דלפמש"כ דהרמב"ם ס"ל דמחשבה מהני' בשלש על שלש לכן שפיר מועיל חליפין בשיעור זה, משום דהא התוס' פתבו (ב"מ מ"ה ע"ב) בד"ה אין מטבע נעשה חליפין דמטבע מקרי פלי משום שראוי לשקול משקולת או לתלותו בצנאר בתו ע"ש, והא מטבע לא הוי פלי לטומאה כמבואר (שם דף נ"ב) דסלע שנספלה והתקינה לשקול בה משקולת טמאה, וע' בתוס' (שם) שפכתו לחד תי' דבעינו מעשה, וכן קיי"ל (ח"מ סי' קצ"ה סעיף ב')

דמטבע שנופסל מקרי פלי וקוניו בו, ואף דלטומאָה אינו מקבל טומאָה עד שתקנו לשקול בו משקולת אפ"ה גבי ק"ס הוי פלי, וע"כ מוכח דגבי חליפין סגי במה שראוי להיות פלי, א"כ ה"ה בשלש על שלש בשארי בגדים דהא ראוי להיות פלי פשיחשוב עליו, כמו דאמרו בזבחים (דף צ"ד) דזה מקרי ראוי להיות בגד, ה"ה בחליפין דמהני מה"ט דכיון דראוי עכ"פ להיות פלי, וכמו במטבע פנ"ל.

ושיתת רש"י בב"מ (דף מ"ה) דמטבע לא הוי עליו שם פלי, וי"ל דלפמש"כ לעיל דפשטות לשון רש"י בזבחים (דף צ"ד) דמחשבה מועלת לטומאָה אף פחות משלש אצבעות, א"כ שפיר הוכיח רש"י מזה דגבי חליפין בעי שם פלי ממש ולא סגי בראוי להיות פלי, דאל"כ קשה אמאי לא סגי פחות משלש על שלש, דהא ראוי להיות פלי פשיחשוב עליו.

אבל למאי דפסק הרמב"ם דלא מהני מחשבה לפחות משלש כו' שפיר י"ל פשיטת התוס' דמטבע מקרי פלי לפי דחליפין סגי במה שראוי להיות פלי, דהא לא פתיב פלי רק נעל, וכמש"כ הריטב"א בב"מ (ט"ו ע"ב) דלא בעי רק דבר המתקיים פנעל משום דכתיב שלף איש נעלו דמידי דמקיים פנעל בעינו, ומה"ט גם בהמה מקרי פלי משום שראוי להשתמש למלאכה כדס"ל פו להרבה פוסקים, אלמא דראוי סגי בזה וה"ה בשלש על שלש דראוי להיות פלי.

גם י"ל דמה דסתמו הר"ש והרא"ש במסכת פלים (פ' כ"ז משנה ב') גבי שלש על שלש לטומאָת מת ולא חילקו בין צמר ופשתן לשארי מינים, משום די"ל דהא בשבת (דף כ"ו וכ"ז) דמחלקי בין צו"פ לשארי מיניו אינו רק לר' ישמעאל דס"ל דסתם בגדים הוי צו"פ, אבל לרבנן דס"ל דבגד נכלל כל מיני בגדים פדאי' ביבמות (דף ה') וא"כ י"ל דהא דשלש על שלש לטומאָה קאי על כל המינים, ודאי דאין לחלק בחליפין בין צו"פ לשארי מינים.

ואף להרמב"ם דמחלק בין צו"פ לשארי מינים, עכ"ז שפיר סתמו הפוסקים גבי חליפין, דהא לשיטת הרמב"ם דמחשבה מועלת בשלש על שלש א"כ דומה למטבע פנ"ל, וע' במנחות (ל"ט ע"ב) בתוס' ד"ה ורב נחמן כו' שכתבו דר"ת ורש"י פסקו כרבא דהוי בתרא, וע' באו"ח (סי' ט).

ועוד י"ל דכיון דשלש על שלש חזי לעניים דמה"ט נתרבה לטומאָה כמש"כ הברטנורא בכלים (פ' כ"ז משנה ב') וע"כ נתרבה לטומאָה אף לעשירים, וכמש"כ התוס' בזבחים (דף צ"ה) וע"כ יש עליו שם פלי ע"ש, א"כ י"ל דאף דבשארי בגדים לא נתרבה שלש על שלש עכ"ז שם פלי עליו משום דעכ"פ חזי לעניים, אף דנתמעט פלי כזה בשארי בגדים וכמש"כ הרמב"ם (ה' פלים פ' כ"ב ה' א') דמפי השמועה למדו דהא דכתיב או בגד לרבות שלשה על שלשה טפחים בשארי בגדים אבל לא לרבות שלש על שלש בשארי בגדים, משום דהא חד מ"ד ס"ל שם (שבת דף כ"ז) דאף בגדים שלמים נתמעטו בשארי מינים מגזה"כ לכן אף לדין דנתרבו שארי בגדים י"ל דלא אתרבי רק שלשה על שלשה טפחים אבל לא שלש על שלש, ומ"מ שם פלי עליו לעולם ולא איבד שמו ולכן מועיל בחליפין, דאטו להתנא דס"ל דשארי בגדים אינן מטמאין [וע' בפ"י (שבת דף כ"ח) שהביא בשם הרשב"א שכתב בשם רב האי גאון זצ"ל דפסק כהך תנא דס"ל דשארי מיני בגדים אינן מטמאין ע"ש] סברא לומר דבחליפין לא תהא תורת פלי עליה, ולמה להגמ' בב"מ (ד' מ"ו) לדחוקי ולומר דמייירי בגברא ערטילאי כו' ולית לי' סודר [כפי' רש"י באדם ערום], יותר הו"ל להגמ' לאוקמי דמייירי בלבוש בגדים שאינן של צמר ופשתיים וע"כ לא

מהני בחליפין דס"ל כהה תנא הנ"ל, וע"כ מוכח דאף דנתמעטו לטומאה עכ"ז שם כלי עליהן גבי שארי מילי.

ועוד דאטו סברא לומר דהבגדים שנעשו מעורות של בריות הם לא יעשו חליפין פנין דכל מה שבין טהור כמש"כ הרמב"ם (פ"א מה' פלים) ואמאי לא מוקי בב"מ להא דהי' עומד בגנורן דמייירי דהי' לבוש בגדים פאלו, וע"כ מוכח דג"ז לא נתמעט מלשון נעלו דגם אלו מקרי נעלו.

והנה בב"מ (דף מ"ז) אמרו דכשר למעוטי מוריקא היינו כלי העשוי מגללי בקר, ומשמע דוקא כלי גללים אתמעט מחליפין וכמש"כ הטור משום דבעי שיהא עשוי מדבר חשוב, אבל כלי אבנים אף דלא נקראו בשם כלי לטומאה עכ"ז בחליפין שם כלי עליו [ודוקא גבי טומאה אין שם כלי עליהן] דהא חזינו דכלי אבנים וכלי אדמה שם כלי עליהן גבי קידוש מי חטאת כדאי' בפרה (פ"ה משנה ה'), וכן גבי נטילת ידים כמבואר באו"ח (סי' קנ"ט), וכמש"כ התשב"ץ (ח"א סי' קכ"א) דדוקא לטומאה אין שם כלי על כלי גללים ע"ש, משום דלא גמרינו מטומאה לענין לקרות שם כלי עליהן בשארי מילי, וה"ה י"ל בשלש על שלש דכיון דחזינו בצו"פ יש שם כלי עליו משום דחזי לענינים, לכן אף דנתמעט בשארי מינים מ"מ יש עליו שם כלי עדיין.

ורש"י בב"מ שכתב דמדאשפחן גבי טומאה י"ל דכוננתו דבציר מן שלש אצבעות לאו בגד הוי כמו בטומאה דחזינו דפחות משלש לא אתרבי לטומאה משום דלא חזי לענינים, וע"כ לא אתרבי אף פחות משלש בצו"פ, ושיעור הפחות הוי שלש אצבעות, אלמא דבציר משלש לאו שם כלי עליו בשום מקום, אבל שלש הוי שם כלי עליו גם בשארי מינים רק דגזה"כ דכלי כזה לא נטמא בשארי מינים, וראי' לזה משבת (דף קכ"ה) דאי' שם דשיירי פרינקאות אסור לטלטלן בשבת ואמר אביי במטליות שאין בהם שלש דלא חזי לענינים, ומדלא מוקי בשארי מינים ויש בהם שלש אף דאין בו שלשה טפחים דהא ליכא שם כלי עליו אף לענינים דהא נתמעט לטומאה והוי רבוהא יתיירה, ע"כ מוכח דכיון דיש בהם שלש אצבעות הוי שם כלי עליו גבי טלטול דלא מקרי שבר כלי דהא חזי לענינים לאיזה שימוש, ולכן שפיר סתמו באו"ח (סי' ש"ח סעי' י"ג) דשיירי מטליות שיש בהם שלש כו' מותר לטלטלן, וידעה קמיינתא (שם) דס"ל דסגי בשלש אצבעות דמשמע אף בבגד שאינו של צו"פ, ואף דעשירים אינו רשאים לטלטל באינבו שלשה טפחים וכמש"כ התוס' (שם דף קכ"ז), י"ל דשא"ה דכיון דלא חזי גבי' א"כ מקצה מדעתו והוי שם מוקצה עליו, אבל גבי חליפין דקונין אף בכלי שאין בו ש"פ, וכמש"כ התוס' דלא בעינן רק נתינת מנעל ולא נתינת ממון ולא בעי נתינה חשובה, לכן הוי שם כלי על ג' אצבעות לכ"ע בין לענינים בין לעשירים כנלע"ד, אף העיקר כמש"כ מתחלה דזה דומה למטבע דראוי להיות שם כלי עליו במחשבה ולכן סגי בכל מינים שלש אצבאות.

הג"ה [ולא אמנע להודיע למעכ"ת מה שהקשיתי בהא דב"מ (דף ט"ו) הנ"ל גבי הי' עומד בגנורן כו' וחוזר ואומר הרי הן מחולקין על מעות שיש לי דמשני דמייירי בגברא ערטילאי ופי' רש"י באדם ערום, משום דבלא פירוש רש"י יש לפרש דמייירי בלבוש בגדים שאולים וכמש"כ החו"ק, א"כ קשה איך יכול לחלל, הא הפודה מעשר שני צריך לברך כמבואר ביו"ד (סי' של"א סעיף קל"ז) ולכן ערום אינו תורם כדאי' (פ"א דתרומות), ואין לומר דמייירי במעשר של דמאי, דהא דמאי אין לו חנומש כמבואר בב"מ (דף נ"ד), אכן לפמש"כ הר"ש (פלים פ' כ"ח מ"ח) דטלית עני שבלתה אם אין רוב שפתי' קנימות טהור כשאין בו שלש על שלש בטק"א, ניקא, די"ל דמייירי בלבוש בגד כזה דלא הוי ערום גבי ברכה אבל בחליפין לא עהני, וע' במגילה (דף כ"ד),

ובסופה (י' ע"ב) גבי הי' ישן בכילה מוציא ראשו חוץ כו' ובמג"א (סי' ע"ד), ויש לתרץ זה עוד בכמה גונוני].

ענף ג' ולקאורה יש לדון לדברי מעכת"ה דלעשירים לא יהא מועיל שלש על שלש אף בצו"פ, דכיון דלעשירים לא חזי א"כ אין שם חשיבות עליו, ואף דלגבי טומאה לא מחלקינו בין עניים לעשירים, היינו מגזיה"כ וכמש"כ התוס' בשבת (דף מ"ז) דהא בקראי לא מפליג מידי, משא"כ בחליפין דבעינו דבר חשוב, וכדמצינו גבי טלטול בשבת דעשירים אסורים לטלטל אף שלש על שלש, וכן מוכח במש"כ התוס' (שם דף קכ"ז) שתירצו להא דמשמע דשירי מטליות מותר לטלטל פשיש בהם שלש דהיינו לעשירים דבבית עניים, ולא כתבו דמירי בצו"פ דאז יש שם פלי עליו בטומאה אף בעשירים, וע"כ מוכח דאף דנתרבה לטומאה עכ"ז אין שם פלי עליו בטלטול, וה"ה בחליפין כיון דכלי מוריקא אינו מועיל בחליפין משום דלא הוי דבר חשוב, לכן מפעי להיות שלשה טפחים משום דפחות משלשה אינו חשוב בעשירים, ומה"ט אינו מועיל בחליפין ג"כ שלש פנ"ל.

אכן לפמש"כ מתחלה דבחליפין סגי בראוי להיות פלי, ואף דכתיב נעל, עכ"ז מה שראוי להיות פלי כמו נעל סגי, י"ל דה"ה בדבר חשוב דבעי בחליפין דומיא דנעל דכיון דאף פחות משלשה טפחים אם חשב עליו מטמא דמקרי ראוי להיות חשוב סגי בחליפין, משא"כ פלי מוריקא דאינו ראוי להיות פלי חשוב פי הוא עשוי מגללי בקר כפי רש"י.

ולקאורה יש להקשות על הא דפסלו פלי מוריקא וטעמם משום דבעי חשיבות, הא קיי"ל קונין בכלי שאינו ש"פ, וכמש"כ, התוס' בגיטין (דף כ') ד"ה דילמא נתינת גט כו' דדוקא בהקדש צריף נתינה חשובה משא"כ בחליפין ע"ש, וכ"כ הריטב"א בב"מ שם], א"כ קשה אמאי לא יהיו קונין במוריקא, ואיסורי הנאה שאני דלא הוי שלו, אף לפמש"כ הטור בח"מ (סי' קצ"ה) בזה"ל ובלבד שיהא עשוי מן דבר חשוב לאפוקי מוריקא עכ"ל, ניחא, משום די"ל דעיקר הקפידא הוא בחליפין דיהא נעשה מן דבר חשוב, משא"כ בכלי מוריקא דלא נעשה מדבר חשוב שאני, ולכן שלש על שלש אצבעות סגי בחליפין דהא עכ"פ נעשה מן דבר חשוב, ושם פלי עליו משום דראוי להיות פלי, לכן סגי בחליפין אף לעשירים.

וכן מוכח ממש"כ המרדכי בב"מ (פ' הנהב) וז"ל קונין בכלי אע"פ שאין בו ש"פ והא דבעי ג' על ג' דיהא פלי דומיא דנעל דמקרי פלי עכ"ל, ומדלא תי' דלכן בעי ג' על ג' דבעינו דבר חשוב, ופחות מג' לא הוי דבר חשוב, ע"כ מוכח בעז"ה כמש"כ דלא בעינו רק דיהא נעשה מדבר חשוב ולכן אין לפסול פחות מג' משום דבר חשוב, אלא משום ראוי להיות פלי, וכן מוכח ממש"כ רש"י בב"מ שם דלכן בעי ג' על ג' משום דכלי בעינו ולא נקט הטעם משום דבעי דבר חשוב, ומוכח כמש"כ, והעיקר תלוי רק במה דראוי להיות פלי, ע"כ שפיר סתמו הפוסקים וכתבו דשלש אצבעות מועיל גבי חליפין, ולכן נהגו כל בתי דינים שפיר שאינן מקפידים ע"ז.

ובמרדכי (דפוס סלאוויטא) מצאתי שכתב (בפ"ד דב"מ) בפ"י וצריף שלשה על שלשה דהוי פלי דומיא דנעלו עכ"ל, וזהו פסברת מעכת"ה, ומ"מ הפוסקים דסתמו וכתבו דסגי בשלש אצבעות ס"ל כמש"כ ולא פדעת המרדכי.

הג"ה [ובט"ז ח"מ (סי' מ"ב סעיף ה')] כתב המגיה דלא חיישינן שמה קנה בפחות מש"פ או בטוריקא עכ"ל, ותמיהני הא קיי"ל קונין בכלי אע"פ שאינו ש"פ].

להנ"י בב"מ (דף ז') שכתב דלכן בעי שלש על שלש דכתיב נעלו בחליפין שהוא דבר חשוב וכציר מג' אצבעות לאו בגד הוי פדאשפחון בטומאה עכ"ל, וכן פתב הריטב"א (שם) דע"כ בעי ג' על ג' דפחות מפאן לאו דבר חשוב הוא ואנן דבר חשוב בעינן דומיא דנעלו עכ"ל, ומדכתבו הטעם דע"כ בעי ג' על ג' משום דפחות מזה לאו דבר חשוב הוא [ואף דהריטב"א גופא פתב (פ"ד דב"מ) דע"כ קונין בכלי שאינו ש"פ משום דדונקא בהקדש בעי נתינה חשובה משא"כ בחליפין כו'] בע"כ מוכח דמ"מ חשוב קצת בעינן, ולכן פחות מג' פסול כמו פלי מוריקא, וכמש"כ התוס' בב"מ (מ"ז ע"א) בד"ה בכליו של מקנה כו' דבעי קבלת דבר חשוב דומיא דנעל כו', אלמא דגם התוס' פתבו דגבי חליפין בעינן דבר חשוב, א"כ לפ"ז י"ל דשלש על שלש בעשירים דלא חשיב גבייהו דפסול בהם גבי חליפין כמו בכלי מוריקא, וכמש"כ התוס' בשבת (דף קכ"ז) דעשירים אינן מטלטלין שלש על שלש משום דלא חזי גבייהו ואף בצו"פ דמטמא מגזה"כ מ"מ אין זה דבר חשוב, ואנן בעינן פלי חשוב בחליפין, ואף דהנ"י פתב דע"כ פסול פחות מג' משום פדאשפחון בטומאה, עכ"ז מזה אין להוכיח דצו"פ דטמא שלש אצבעות אף בעשירים דיהא פלי בחליפין די"ל דהא בשבת (ע"ט ע"א) אי' הבגד והשק והעור פשיעור לטומאה כף שיעור להוצאה, וזה ברור דבגד צו"פ בעשירים אינו חשוב פחות משלשה להתחייב ע"ז, כדמוכח בתוס' (שם קכ"ז) פנ"ל פינן דאינו חשוב גבייהו ואפ"ה תנו בלשון פשיעור לטומאה כף שיעור להוצאה, דלכאורה משמעות הלשון מורה דמה דמטמא אף בעשירים חשוב להתחייב עליו משום הוצאה גבייהו, ובאמת אין סברא פלל לומר כן, דהא פינן דלא חזי גבייהו ואסור לטלטל משום מוקצה ואין חשיבות פלל גבם א"כ מה בכף דהוי פלי בטומאה, וע"כ מוכח דכוננת הגמ' דכשיעור לטומאה כו' היינו בטומאת מדרס דבעיניי משום מדרס אף.

שלש אצבעות כמש"כ התוס' (שם דף מ"ז) וזבחים (דף צ"ה), ובעשירים אינו מטמא משום מדרס אף צו"פ רק בשלשה טפחים, וכן מורה לשון הגמ' דשבת (שם) דקאי על טומאת מדרס הא דכשיעור לטומאה כו', ולפ"ז י"ל דגם הריטב"א והנ"י דכתבו לפסול פחות מג' פדאשפחון בטומאה דג"כ פנונתם על טומאת מדרס כמו בהא דשבת הנ"ל ובמדרס, אף צו"פ אינו מטמא בעשירים רק בשלשה טפחים כמבואר בזבחים דף צ"ה) בתוס' ד"ה מעיל שנטמא כו' בשם ר"ת ע"ש.

א"כ לפ"ז יש לדון דלהריטב"א והנ"י הנ"ל דכתבו לפסול אף פחות מג' משום דבעי דבר חשוב י"ל דבעשירים פסול שלש אצבעות אף בצו"פ משום דלא הוי דבר חשוב גבייהו, והא דלא אמרו בב"מ (דף מ"ז) בהא דכתבינן במנא דכשר למקני בי' דלא ממעטינן שלש אצבעות בעשירים, משום די"ל דכינן דאמרו שם מתחלה דכשר למעוטי פלי מוריקא, והטעם משום דבעי חשוב קצת, א"כ ממילא ידעינן דשלש אצבעות פסול בעשירים מה"ט, וכש"כ פחותא"כ לפ"ז עדיין צ"ע על מה דלא דייקנן בעשירים להצטרף שלשה טפחים, וכפשטות השו"ע דסתמו בזה ולא חילקו, ואף שמחשיבו ועושה בו החליפין מ"מ מה בכף הא פלי מוריקא דפסלו ג"כ הא מחשיבו, ודימו לי' הא דפחות משלש אצבעות, וקשה פנ"ל, והנלע"ד בזה דהא בזבחים (צ"ה ע"א) אי' דאמר ר"ל מעיל שנטמא מכניסו פחות משלש על שלש ומכפסו מתיב רב אדא כו' העבים והרפים אין בהם משום שלש על שלש ומשני אגב אביהם חשיבי, ופי' רש"י כשהוא מחובר בבגד חשוב שלש על שלש דידן' עכ"ל, ואף שאינו מכניסו בפנים רק שלש אצבעות עכ"ז הוי חשיבות עליו לפי שמחובר לבגד א"כ י"ל דה"ה בחליפין שתופס המקנה מקצת הבגד ושאר הבגד הוי ביז הקונה, ע"כ סגי אף שאינו אוחד רק שלש אצבעות, משום דהא מחובר לבגד שלם והוי שם

חשיבות עליו, וע"כ לא דייקנין בזה משום דמן הסתם יש בהבגד שעושים ממנו החליפין שלשה טפחי' ובח"מ והפוסקים פתבו בלשונם שייאחזו ממנו שיעור ג' אצבעות ואע"פ שלא תפס המקנה כל הפלי רק קצתו ונשאר קצתו בידי הקונה קנה, אלמא דמייירי שאינו תופס רק מקצתו, לכן שפיר סתמו וכתבו דיאאזו ג' אצבעות, דכיון דאינו אוחו רק קצתו ע"כ י"ל דכל הבגד יש בו שלשה טפחים, וכיון דמחנפר לבגד שלם הוי דבר חשוב אף לעשירים, כמו ביקא דנבחים הנ"ל ובגדי פהונה עצירין הן כמש"כ התוס' שם ד"ה מעיל שנטמא כו', וכן מורה לשון הש"ס דאמרו האי סודר פיון דתפס בי' ג' על ג' אלמא דמייירי בבגד שלם, וכן מורה הלשון בחו"מ שכתבו אע"פ שלא תפס כל הפלי כו' לנתק כל הפלי כו' אלמא דמייירי בשם פלי [וכבר פתבנו דאריג כ"ש שלא הי' בדעתו לארוג יותר טמא א"כ אף אם אין בכל הפלי שלשה טפחים ג"כ חשוב פשלא נארג יותר] והפלי בפ"ע הוא יש עליו חשיבות.

ואין לחלק דשאני הא דנבחים הנ"ל שאי אפשר לקורעו משום שנא' לא יקרע, אבל בחליפין דאמרו כמאן דפסק דמי, ע"כ אף שמחנפר לבגד שלם לא חשיב למחנפר, דהא גם גבי חליפין קיי"ל דאינו רשאי המוכר לעכב ולחתוך מקצתו פמבואר בח"מ (סי' קצ"ה), ואף דכמאן דפסק דמי עכ"ז הא מחנפר לבגד שלם וחשוב, וע' בתוס' (שבת שם) ד"ה מכניסו פחות משלש כו' הואיל ויכול לחותכו כו' וכמאן דפסק דמי דאמרו היינו דמחמת זה מקרי דבר מסויים, כמש"כ התוס' בב"מ (דף מ"ז) ד"ה לאפוקי חצי רמון כו' הג"ה [ואפשר דהמרדכי שפתבתי דס"ל דצריך שלשה טפחים פפי הגירסא (בדפוס סלאוויטא) הנ"ל, י"ל דאזיל לשיטתו דפסק דיכול לחתוך מקצתו מהפלי ולעכב אצלו, לכן לא מהני מה שמחנפר לבגד, משום דיש לחלק בין הא דנבחים פנ"ל, משא"כ לדידן דקיי"ל דאינו יכול לפסוק דומה מעט להא דנבחים הנ"ל].

ושפיר נהגו כל באי דינין דאינו מקפידין להצריך בעשירים לאחוז בידו שלשה טפחים, משום די"ל פנ"ל, ולפ"ז בעי עכ"פ דיהא בכל הבגד שלשה טפחים או שם פלי מחמת שלא נארג יותר, אכן לפמש"כ מתחלה דסגי בראוי להיות חשוב, ודאי דניחא מה דסתמו הפוסקי' ולא מחלקי בין עשירים לעניים, ולכן סגי שלש אצבעות אף בבגד שאינו של צו"פ ואף בעשירים אף אם אין בכל הבגד רק שלש לבד, פן נלע"ד ברור בכ"ז ובכ"מ (פ"ה מה' מכירה ה' ו') ראיתי שכתב א"נ שלא מקרי פלי אלא דבר חשוב שהוא פלי לטומאה ע"ש ולפמש"כ מתחלה מוכח דזהו לאו דנקא כמו שהוכחתי מהא דהי' עומד בגורן כו' דמשני בגברא ערטילאי פנ"ל.

ויש להאריך עוד בכ"ז וגם לפלפל בדבריו הנחמדים, רק מפני טרדוטי הנכרחת לקצר, ועוד חזון למועד אג"ה, א"ד ידיו או"נ הדוש"ת יצחק אלחנן בהרב מוה' ישראל איסר זצ"ל חופ"ק ניעשוועז.

סימן ו. שאלה באחד שנתן מעות לבעה"ג שיקנה עבורו סחורה בווילנא ולהביא לעירו, והשכירות סילק לו קודם נסיעתו, ובחזרתו נגנבה הסחורה בדרך, אם דינו כש"ש או לא.

ענף א תשובה, בעז"ה, גרסינן בב"מ (פ' ע"ב) פל האומנין ש"ש הן כו' לימא דלא כר"מ דתניא שוכר ר' מאיר אומר פש"ח כו' אפילו תימא ר"מ בההיא הנאה דתפס לי' אאגרי' הוי ש"ש, ולפי מסקנת הגמ' דאומן הוי ש"ש משום דתפס לי' אזוי, היכא דהקדים לו שוכרו דלא שייך לומר דתפס אאגרי' לכאורה נראה דלא נעשה ש"ש, פי שוכרו שנותן לו אין זה שוכר שמירה אלא שוכר טרחא כמו באומן כמש"כ התוס' (שם) בד"ה גימא תנן סתמא כו'.

אמנם י"ל דדוקא למאן דס"ל שזכר כש"ש דמי דאנמן לא הוי ש"ש רק בשביל דתפס אאגרי' ע"כ בהקדים לו שזכרו לא הוי ש"ש, אבל לדין דקיי"ל דשזכר כש"ש דמי משום דלהנאתו עומד החפץ אצלו ה"ה אנמן ג"כ נעשה ש"ש הואיל דלהנאתו עומד אצלו פדי שיהא לו ממה להשתפר במבואר בגמרא שם, ולפ"ז גם בהקדים שזכרו נעשה ש"ש, וכה"ג כתב הש"ך בח"מ (סי' ש"ו סק"א) וז"ל דלמאי דקיי"ל שזכר כש"ש הוי אנמן ש"ש מטעם שזהו שזכרו שמשתפר במה שנותן לו מלאכה ליתול שזכרו ע"ש, והנה מצאתי במתנה אפרים (סי' מ"א מה' שומרים) שכתב בשם שאלות דרב אחאי גאון והמרדכי והנ"י וראב"ן שכתבו דאנמן נעשה ש"ש בשביל דתפס לי' אאגרי' ע"כ בהקדים לו שזכרו דלא שיהי' ה' טעמא פטור מדין ש"ש, ולא דמי לשזכר, דשאני שזכר שמשתמש בגוף הפרה משא"כ אנמן שאינו משתמש בגוף החפץ כו' עכ"ל וכן מצאתי בברטנורה במשנה הנ"ל שכתב ג"כ הטעם דאנמן נעשה ש"ש בשביל שתפס אזוי, וכן כתב שם הברטנורה מתחלה בד"ה כל האנמין כו' שמקבלים לעשות המלאכה בבתיהם, ומוכח כהסמ"ע שכתב דדוקא בקיבל האנמן לביתו נעשה ש"ש משום דתפס על אגרי' משא"כ בעושה מלאכה בבית בעה"ב משום דעיקר הטעם הוי בשביל שתפס אזוי, ולא דמי לשזכר וכסברת המתנה אפרים הנ"ל.

ולפי דברי המח"א הנ"ל יש לדון בנ"ד דאף בלא הקדים לו שזכרו ג"כ לא הוי כש"ש, לפי מש"כ התוס' (שם) בד"ה דקא תפס לי' כו' וא"ת שזכר נמי בהאי הנאה דתפס לי' אשזכרו להוי ש"ש וי"ל דאנמן ודאי הוי ש"ש במאי דתפס אאגרי' לפי שרוב אנמין עושין מלאכה בבית בעה"ב ואינם תופסים פלוג בשזכרם וזה שעושה בביתו ותפוס בפלי נהנה הרבה אבל שזכר אין לו הנאה שכל שזכרים תפוסים בדבר ששזכרו דאינם יכולין לעשות מלאכתן אם לא שיהא ברשותן עכ"ל, ולפ"ז יש לדון בנ"ד דלא הוי כש"ש דהא עיקר אומנתו של בעה"ע"ג שלא יהא החפץ בבית בעה"ב רק לנסוע עם הסחורה להביא לביתו וזוהי אומנתו שתהא הסחורה על העגלה, ע"כ דומה לשזכר דלא נעשה ש"ש בשביל דתפס אאגרי' כמש"כ התוס', ודוקא אנמן באופן שיכול לעשות המלאכה בבית בעה"ב ונתן לביתו חשוב הנאה, משא"כ בנ"ד דאין יכול לעשות מלאכתו אם לא שיהא ברשותו, והא דשזכר נעשה ש"ש הטעם משום דמשתמש בגוף החפץ, כמש"כ המח"א דלמסקנת הגמ' הא דשזכר כש"ש משום שמשתמש בגוף החפץ, ולפ"ז בנ"ד יש לדון לכאורה דפטור אף בלא הקדים שזכרו דהא אנמן אינו משתמש בגוף החפץ.

ולמאן דס"ל אנמן קונה בשבח פלי דזה מקרי קנין בגוף הפלי כמש"כ הר"ן (פ' כל הנשבעין) גבי שזכר נשבע ונוטל [בשם הרמב"ן] דלמאן דס"ל אנמן קונה בשבח פלי פטוען על גוף המשכון דמי וגם יכול לקדש בו האשה ובהאי הנאה הוי ש"ש כמש"כ הרמב"ן [והובא בש"ך (סי' ע"ב סק"ט)] לכן יש לחייבו בדין ש"ש, וכ"ז היכא דאיכא שבחא, אבל היכא דליכא שבחא כמו הא דב"ק (דף צ"ט), או בהקדים לו שזכרו דלכ"ע אין אנמן קונה בשבח פלי כמש"כ השלטי הגבורים [והובא בש"ך (סי' ש"ו סוף סק"ג)] וכבר הארכתי בזה בתשובה אחת, או לפמש"כ הרשב"א בב"ק (דף צ"א) דאף למאן דס"ל אנמן קונה אינו קונה אלא שיהא פטור אם הזיקו ובלא קלקל שבחא דבעה"ב הוא דאדעתא דבעה"ב אשבח ע"ש, לכן יש לדון בנ"ד לכאורה דאין דינו כש"ש עפ"י סברת המח"א הנ"ל, אמנם יש להוכיח מב"ק (דף צ"ט) דאמר ר' זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר, אלמא דאף בהקדים לו שזכרו ג"כ הוי ש"ש, א"כ מוכח דלא פתחנה אפרים הנ"ל, אף יש לדחות ולומר דכוננת הגמרא דיהדר להתחייב לו שזכרו ואינו נותן לו רק בגמר מלאכה, או י"ל דשא"ה דזהו בכלל אומנתו משא"כ חייב שמירה דהוי ענין בפ"ע.

ענף ב אָמָנָם נלע"ד להוכיח בנ"ד דחייב בדין ש"ש אף היכא דלא שניף לומר בהאי הנאה דתפס לי' אאגרי', דהא איתא בב"מ (דף נ"ח) שומר חנם אינו נשבע ורמיניהו בני העיר ששלחו שקליהו ונגנבו או שאבדו נשבעין כו' אמר שמואל הקא בנושא שְכָר עֲסָקִינוּ וְנִשְׁבַּעִין לִיטוּל שְׁכָרָם כו' אמר רבא נשבעין לבני העיר במעמד גזפרין כו' והא נגנבו או שאבדו קתני וש"ש בגניבה ואבידה חייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו לפסוד אמר רבא נגנבו בלסטים מזוין אבדו שטבעה ספינתו ביים, ופי' רש"י בד"ה אגרייהו כו' שהרי נשתעבדו לשומרן מגניבה ואבידה ועמ"כ נוטלין שְכָר וְהָרִי לֹא הַשְׁלִימוּ מְלֹאכְתָן עכ"ל, וקשה על קושית הגמ' שהקשו הא נגנבו קתני וש"ש חייב בגניבה כו' הא י"ל דשְכָרָם שְׁנוּטְלִין הוּי שְׁכָר טְרַחֵן וְלֹא שְׁכָר שְׁמִירָה, וְאִם דְּאָמְרוּ הוּי ש"ש אף דאינו נוטל אלא שְכָר טְרַחֵן כּמִש"כ הַתּוֹס' (שם דף פ') שְׁאֵנִי אָמְרוּ דְתַפְס לִי אֲזוּזִי וּכ"כ רש"י בְּסוּגְלֵי שָׁם, אָבָל בְּשִׁקְלֵי הַקּוֹדֵשׁ דְּלֹא שְׁנִיף לומר דתפס לי' אאגרי' דהא שְכָרָן אִינוּ עַל הַקְדָּשׁ רַק עַל בְּנֵי הָעִיר כְּפִי רש"י (שם) בד"ה נשבעין לגזפרין, ומיד דהפריש השקלים הרי הן הקדש ואינו יכול לתפוס מהקדש עבור שְכָרוֹ דְמוֹעִיל בְּהַקְדָּשׁ, וְגַם הָא שְׁלִיחַ זָכָה עֲבוּר הַקְדָּשׁ מִשׁוּם דִּישׁ זָכִי לְהַקְדָּשׁ כְּמִבְּנֵי בְּב"ב (דף ע"ט) דִּישׁ יָד לְהַקְדָּשׁ, וְדִלֹא כִּהַתּוֹס' דס"ל אין יד להקדש, וכן שיטת הש"ך בח"מ (סי' רנ"ה) דאחר שמשא ליד גזפר לא מהגני' שאלה משום דיכול לזפות עבור הקדש, ועוד דאף בלא זיכוי השליח נעשו השקלים הקדש מדין אמירה לגבוה מיד כשהפרישו השקלים להקדש, ואף דאפתי יכולים הבעלים לשאול על הקדשם, עכ"ז הא אין זה בידי השליח דלמא לא ירצו הבעלים לשאול על גדרם, ואף דהבעלים לא ישלמו לו השכירות מ"מ מחוייב להחזיר השקלים להקדש, ולכן ברור ופשוט דלא שניף התם לומר האי הנאה דתפס לי' אאגרי' וכש"כ לפי מש"כ לעיל דהיכא דאין יכול לעשות מלאכתו בבית בעה"ב פי אם ברשותו דלא שניף בזה לומר בהאי הנאה דתפס אאגרי', כמש"כ התוס' שם בשוכר, בנדאי אין שניף בשלוחים לדון האי הנאה דתפס אאגרי' דהא אומנתם היא תמיד דיהיו הפעות ברשותן עד שיביאום למקומם, וא"כ קשה איך אמרו שם דאגרייהו לפסוד דש"ש בגניבה חייב, וי"ל דנשבעין שלא פשעו ליטול שְכָרָן כְּפִי רש"י בד"ה נשבעין כו', ומוכח מזה דכוננת הגמרא דנעשה השליח ש"ש מן דין שוכר וכמו דשוכר הוה ש"ש בשביל הרינח שיש לו מן החפץ דלהנאתו עומד אצלו, וה"ה בשלוחו דיש לו הנאה בשמירת החפץ שירוויח שְכָרוֹ דאם יאבד החפץ יפסיד שְכָר חֲצִי הַדֶּרֶךְ שְׁלֹא הֵלֵךְ עֲדֵינוּ, ואף היכא דלא שניף בהאי הנאה דתפס לי' אאגרי' ג"כ הוה ש"ש.

ועדיין קשה מאי מקשה הגמ' אגרייהו מיהא ליפסוד, הא י"ל דהך משנה אתי' כר' מאיר דס"ל שוכר כש"ח דמי, פי כן סתם מתניתין ר"מ הוא, וכמו דמהדר הש"ס בב"מ (דף פ') לתרץ המשנה דאומנין ש"ש הן דתהא אתי' כר"מ וכפי רש"י שם, וריו"ח תי' שם דהך משנה דשקלים אתי' כר"ש דקדשים שחייב באחריותו יש להם אונאה], ויש לתרץ לפי מה דאיתא ביומא (דף ס"ה) בהך משנה דבני העיר ששלחו שקליהו בסיפא נמצאו או שהחזירו אליו ואלו שקלים הן ואין עולין להן לשנה הבאה ר' יהודא אומר עולין להן לשנה הבאה, אלמא דר' יהודא דפליג בסיפא שם מודה ברישא דנגנבו דנשבעין לגזפרין, א"כ תקשה לר' יהודא דס"ל שוכר כש"ש דמי דאגרייהו לפסוד דיש להשלוחין דין ש"ש כמו שוכר כמו שנתבאר, וגם לרבה בר אבון דמחליף ותני שוכר כש"ח לר' יהודא ור"מ ס"ל כש"ש, מ"מ שפיר הקשו דאגרייהו לפסוד (דהא כתבו התוס' בכתובות (דף צ"ו) ד"ה ואם איתא כו' דר"מ הוה בר פלוגתא דר' יהודא כדמוכח בב"מ (דף צ"ד) דהקשה הגמרא מאן שמעת לי' מעשה קודם לתנאי אינו תנאי ר"מ כו' ולא מתרץ דר"י

ס"ל בְּזָה כר"מ, וכן מְצִינוּ זֶה בַּש"ס בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת] דְּהָא ר' יְהוּדָא פְּלִיג בְּסִיפָא דְּבַגְנֵי הָעִיר הַגָּ' ל' וּמִסְתַּמָּא הַת"ק דְּפְלִיג עַל ר"י וּס"ל דְּאִין עוֹלִין לְשַׁנָּה הַבָּאָה הָוֵי ר"מ, וּס"ל לר"מ דְּנִשְׁבְּעִין לְגַזְבְּרִין בְּגַגְבּוּ, וּר"מ הָא ס"ל דְּשׁוֹכֵר כַּש"ש.

וּכ"ז לְשִׁיטַת הַטּוֹר וְהַש"ף שֶׁשְׁפָתְבוּ דְהַש"ס לֹא הָדַר בִּי מִמָּאֵי דְאָמְרוּ מְעִיקְרָא דְאֵי שׁוֹכֵר כַּש"ש אֲנֹמֵן ג"כ הָוֵי ש"ש מַה"ט, אָבֵל לְפִי מַש"כ הַמְחַנְהָ אֲפָרִים לְשִׁיטַת פְּמָה רֵאשׁוּנִים דַּס"ל לְחֻלְקָא בֵּין שׁוֹכֵר לְאֲנֹמֵן, וְלִסוּף דְּמַסִּיק הַטַּעַם דְּתַפְס לִי אֲאָגְרִי אֵינּוּ דוּמָה אֲנֹמֵן לְשׁוֹכֵר, א"כ מֵאֵי מִקְשָׁה הַגְּמָרָא לְשִׁמּוּאֵל מְרַבָּה דְאֲגְרִיָּהּ יִפְסִידוּ הָא י"ל דְּאֵינּוּ דוּמָה לְשׁוֹכֵר לְפִי שְׂאֵינוּ מְשַׁתְּמֵשׁ בְּגוּף הַחֶפֶץ וְאִין הַשְּׁלִיחַ מְחַוֵּיב בְּגִיבָה וְלֹא הִי צְרִיךְ לְתַרוּצֵי דְנִגְנָבוּ בְּלִיִּסְטִים מְזוּנִין וְאָבְדוּ דְטַבְעָה סְפִינְתוֹ בַּיָּם, וְאִין לֹמֵר דְהַשְּׁלִיחַ הָוֵי ש"ש מְשׁוּם פְּרוּטָה דר' יוֹסֵף דְהָוֵי עוֹסֵק בְּמַצָּנָה פְּשׁוּמֵר אֲבִידָה, דְּהָא רַבָּה מְתַרְץ לְקוֹשְׁי' הַגָּ' ל' [וְכֹן מְתַחֲלָה אָמַר שֶׁם רַבָּה נִשְׁבְּעִין לְבַגְנֵי הָעִיר כו'] וְרַבָּה ס"ל דְּשׁוּמֵר אֲבִידָה ש"ח הָוֵי, וְעוֹד דְּהָא מְבֹאָר בַּב"מ שֶׁם בְּשׁוֹכֵר הַפּוֹעֵל לְשִׁמּוּר הַזְּרָעִים דָּאֵם אֵין נוֹתְנִים לוֹ שְׂכָר פְּטוֹר, אֲלֵמָּא דְבַכָּה"ג לֹא הָוֵי ש"ש בְּשִׁבִיל פְּרוּטָה דר"י, וְע' בְּנִתְיָבוֹת (ס' ע"ב ס"ק י"ט), וְע' בְּהַגְהַת מְרָדְכִי (סוֹף ב"מ) שֶׁשְׁפָתְבוּ דְהָוֵי שְׁלוּחִים לֹא עֲבָדֵי מַצָּנָה דְכִיּוֹן דְנוּטֵל שְׂכָר עַל טְרַחְתּוֹ לֹא מְקַרֵי עוֹסֵק בְּמַצָּנָה, וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בַּכ"ז, וְתַקְשָׁה עַל פְּמָה רֵאשׁוּנִים מְסוּגֵי זוּ כַּנ"ל.

וְהַעֲיָקֵר נִלְע"ד לְהוֹכִיחַ מְזָה דְשְׁלִיחַ שֶׁמְקַבֵּל שְׂכָר טְרַחְתָּא לְנִסְוֵעַ עִם הַסְּחוּרָה לְמָקוֹם פ' דְחַיִּיב מְדִין ש"ש לַכ"ע אִף הֵיכָא דְאֵינוּ שְׁיִיךְ תַּפְס אֲאָגְרִי, מְשׁוּם דְּעִיקָר הַשְּׂכָר שְׁנוּתָנִים לוֹ הוּא בְּשִׁבִיל שְׁיִוְלִיךְ אֵת הַחֶפֶץ לְמָקוֹם פְּלוּנֵי וְיִשְׁמְרֵנוּ וְאִף הֵיכָא שְׂאִין נוֹתְנִים לוֹ אֵת הַשְּׂכָר אֲלֵא מַה שְׂרָאוּי לְתַת בְּעַד הַנְּסִיעָה לְמָקוֹם פ' בְּלֵא שׁוּם הוֹלְכַת חֶפֶץ אוֹ מְעוֹת, עַכ"ז אֲמַרִּינוּ דְנִכְלָל בְּזָה שְׂכָר שְׁמִירָה ג"כ, וְנִחַיִּית לְקַבֵּל שְׁמִירָה עָלָיו וְאֲזוּלֵי קְמוּזִיל, דֹּא"כ עֲדִינּוּ קִשְׁיָה דְהָוֵי לִי לְהַגְמ' לְתַרְץ דְּמִיָּרֵי כַה"ג דְאֵינוּ חַיִּיב בְּגִיבָה וְאֲבִידָה מְשׁוּם דְּמִיָּרֵי דְאִין נוֹתְנִים לוֹ רַק שְׂכָר טְרַחְתּוֹ, וּמוֹכַח דְלֹא מְחַלְקִינוּ בְּזָה, וְהַטַּעַם פִּינּוֹן דְּאוּמְנָתוֹ הוּי' לְהוֹלִיךְ חֶפֶץ לְמָקוֹם פ' וְהֵיכָא דְלֹא שְׁמָרוּ פְּרָאוּי וְנֶאֱבַד מְמַנּוּ הָרִי לֹא עָשָׂה אוּמְנָתוֹ וְכִמוּ טַבַּח אֲנֹמֵן שְׁקַלְקַל דְּחַיִּיב בְּנוּטֵל שְׂכָר פְּדֵאִיתָא בַּב"ק (דף צ"ט) וְאֵם לֹא שְׁמָרוּ פְּרָאוּי מְקַרֵי קַלְקוּל בְּאוּמְנָתוֹ וְחַיִּיב כְּמוֹ ש"ש מְמַשׁ, וְנִרְאָה דְזוּהֵי פְּנוּנַת רַש"י בְּמִתְקָא לְשׁוּנּוֹ בְּסוּגֵיָא הַגָּ' ל' בְּמֵאֵי דְהַקְשׁוּ דְאֲגְרִיָּהּ לְפִסּוּד וְז"ל שְׁהָרִי נִשְׁתַּעְבְּדוּ לְשׁוּמְרָן מְגִיבָה וְאֲבִידָה וְע"מ פֶּן נוּטְלִין שְׂכָר וְהָרִי לֹא הַשְּׁלִימוּ מְלֶאכְתָּן עַכ"ל, הָרִי דְרַש"י גַּתְפּוֹנִין לְמָה שְׁהַקְשִׁיתִי דְאִיךְ חַיִּיב כַּש"ש דְּהָא לֹא שְׁיִיךְ בְּזָה תַּפְס אֲאָגְרִי, לְכֹן פְּתַב דְהַשְּׁלִיחַ נוּטֵל שְׂכָר גַּם עַל הַשְּׁמִירָה דְזוּהֵי אוּמְנָתוֹ לִילֵךְ עִם הַחֶפֶץ וְלְשִׁמּוּר אוּתוֹ בְּשְׁמִירָה מְעוֹלָה פְּדִין ש"ש, וְהָא דְכְּתָבוּ דְאֲנֹמֵן לֹא הָוֵי ש"ש אֲלֵא מְשׁוּם דְּתַפְס אֲאָגְרִי מִיָּרֵי בְּאֲנֹמֵן דְּעִיקָר אוּמְנָתוֹ לְתַקְנָן בְּגוּף הַחֶפֶץ כְּמוֹ צוּרָף וְחַיִּיט וְכַה"ג, מַשֵּׁא"כ בְּשְׁלִיחַ אוֹ בְּבַעֲהַע"ג דְּעִיקָר אוּמְנָתוֹ לְהוֹלִיךְ הַחֶפֶץ לְמָקוֹם פ' וְאֵם לֹא שְׁמָרוּ פְּרָאוּי לֹא קִיָּים אוּמְנָתוֹ הַמְּנוּטְלָת עָלָיו, וְהָא דְפְטוֹר לְשִׁלְמַן הַתָּם בְּבַגְנֵי הָעִיר שְׁשַׁלְחוּ שְׁקֻלֵיהֶם, הוּא מְשׁוּם דְּאֵתְמַעִיט מְרַעְהוּ, אָבֵל שְׁכִירוֹת הַפְּסִיד כַּמ"ש רַש"י.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי לְזָה מַב"מ (דף פ"ב) בְּמַעְבֵּיר חֲבִיּוֹת מְמָקוֹם לְמָקוֹם ר"י אוֹמֵר שׁוּמֵר חָנָם יִשְׁבַּע וְנוֹשֵׂא שְׂכָר יִשְׁלַם מְשׁוּם דְּנִתְקַל לְאוּ פּוֹשְׁעַ, וְש"ש חַיִּיב אֲפִיבְאֹנְסָא קְרוּב לְגִיבָה, כַּמַּש"כ הַתּוֹס' הַתָּם, וְקִשְׁיָה לְרַבָּה בַר אֲבֹנָה דְּמַחְלִיף וְתַנִּי דר' יְהוּדָא ס"ל לְשׁוֹכֵר כַּש"ח דְּמִי פְּדֵאִיתָא בַּב"מ (פ' ע"ב) וּס"ל שֶׁם הַאִיב"א דְלֹא אֲמַרִּינוּ הֵךְ סְבָרָא דְּתַפְס אֲאָגְרִי וְכִמוּ בְּשׁוֹכֵר ס"ל לר' יְהוּדָא דְלֹא הָוֵי אֲלֵא ש"ח וְה"ה בְּאֲנֹמֵן וְלֹא מְחַלְקִינוּ בֵּינֵיהֶם, א"כ תַּקְשָׁה אֲמַאי ס"ל לר' יְהוּדָא בְּמַעְבֵּיר

חבית בשֹׁכר וּשְׂבִירָה דְחִיב מֵדִין ש"ש הָא אֵינוּ נוֹטֵל שֹׁכר שְׂמִירָה אֶלָּא שֹׁכר טְרַחְתּוֹ, וְאִף דְּהוּי מְזִיק בְּיַדוֹ, עכ"ז הָא זֶה הוּי אֲנוּס קְרוֹב לְגַנְיָבָה כַּמְש"כ הַתּוֹס' שָׁם, וְאִין סְבָרָא לֹאמַר דְּהָא אֵיבְעִית אֵימָא פְּלִיג עַל בְּרִייתָא דְתַנּוּ רַבֵּנּוּ הַגָּ'ל, וּמוּכַח מְזָה דְכַה"ג דְּנוֹטֵל שֹׁכר עַל טְרַחְתּוֹ לִישָׂא אֶת הַחֲבִית דַּג"כ מְחַוְיָב לְשׁוֹמְרָה שְׂלֵא יִשְׁבְּרָנָה פִּי זוּהִי אֲוֹמְנָתוֹ, וְה"ה בְּבַעֲהֵע"ג שְׂאֲוֹמְנָתוֹ לְהוֹלִיף הַחֲפֵץ לְמָקוֹם פ', ע"כ מְחַוְיָב לְשׁוֹמֵר פְּדִין ש"ש דְּזֶה הוּי קַלְקוּל בְּאֲוֹמְנָתוֹ כְּמוֹ טַבַּח אֲנָפִין שְׂקַלְקַל, דְּבִשְׁכָר חִיב פְּדִין ש"ש כְּנ"ל, אֲכֹן רֵאִי' זֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת מִשׁוּם דְּיֵשׁ לְחַלְקָא דְשֵׂא"ה בְּמַעֲבִיר חֲבִית וּשְׂבִירָה דְּזֶה נִכְלָל שְׂפִיר בְּכֻלָּל אֲוֹמְנָתוֹ דְּנוֹתְנִים לוֹ שֹׁכַר עֲבוּר זֶה, מִשֵּׂא"כ חִיב בְּגַנְיָבָה וְאֲבִידָה דְּהוּי חִיב שְׂמִירָה עֲנִין בַּפ"ע, וְזֶה לֹא נִכְלָל בְּכֻלָּל אֲוֹמְנָתוֹ, אֲכֹן מְהָא דְב"מ (דָּף נ"ח) דְּבַנְיָ הָעִיר שְׂשִׁלְחוּ אֶת שְׂקֵלֵיהֶם דְּחִיבִין בְּגַנְיָבָה וְאֲבִידָה רֵאִי' בְּרוּרָה לִנ"ד דְּגַם גְּנִיבָה וְאֲבִידָה הוּי בְּכֻלָּל אֲוֹמְנָתָם וְלְשׁוֹמֵר פְּדִין חִיב ש"ש כְּנ"ל, וְע"כ אִף בְּהַקְדָּמָה שְׂכָרוֹ ג"כ חִיב הַבְּעָהֵע"ג לְשִׁלְמָה פְּדִין ש"ש וְגַם בְּזֶה דוּמָה לְמַעֲבִיר חֲבִית הַגָּ'ל וְלְטַבַּח אֲנָפִין שְׂקַלְקַל: עֲנָף ג וְרֵאִיתִי

בְּשִׂאלְתוֹת (פ' וְיָצָא) וְז"ל וּמֵאֵן דְּיָהִיב לִי מֵאֲנָא לְמֵיַעֲבֵד עֲוֹבְדָא ש"ש הוּי מ"ט בְּהֵאִי הַנְּאָה דְתַפְס לִי עַד דְּשִׁקַּל אֲגָרִי' הוּי ש"ש וְאִי א"ל שְׂקוּל מְנָה וְהֵבֵא מְעוֹת ש"ח דְתַנּוּן כָּל הָאֲוֹמְנִין שׁוֹמְרֵי שֹׁכַר וְכֻלָּן שְׂאֲמְרוּ טוֹל שְׂלָה וְהֵבֵא מְעוֹת ש"ח עכ"ל הַשְּׂאֲלָתוֹת, וּמְזָה הוֹכִיחַ הַמְּתַנָּה אֲפָרִים דְּבַהַקְדָּמָה שְׂכָרוֹ לֹא הוּי רַק ש"ח מְדָלָא נְקִיט רַק טַעַם שֶׁל תַּפְס אֲזוּזִי וְלֹא מִשׁוּם שְׂלֵהֲנָתוֹ הוּא אֲצֵלוֹ כְּמוֹ בְּשׁוֹכַר, אֲבָל בְּאֲמַת יֵשׁ לְדַחֲוֹת רֵאִי' זֶה, מִשׁוּם דְּיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַשְּׂאֲלָתוֹת דְּמַסְיִים דָּאֵם א"ל טוֹל שְׂלָה וְהֵבֵא מְעוֹת הוּי ש"ח אֲמֵאִי לֹא כָּלָל דְּגַם בְּאֲמַר גְּמַרְתִּיו הוּי ש"ח כְּדַמְסִיק הַסְּגָ' דְהֵתָם כְּמוֹ שְׂפִסְק הָרִי"ף וּש"פ, וּמוּכַח מְזָה דְהַשְּׂאֲלָתוֹת ס"ל דְּבַגְמַרְתִּיו הוּי ש"ש, מִשׁוּם דְּהַתּוֹס' הַקְשׁוֹ שָׁם אֲמֵאִי בְּגַמְרְתִּיו הוּי ש"ח הָא הוּי תַּפְס אֲזוּזִי, וְתִי' דְּבַעֲיִנָן שְׂמִשְׁתַּכַּר בְּאֲוֹמְנָתוֹ וְתַפְס אֲזוּזִי, אֲכֹן הַש"מ וְהָר"ן בְּחִדוּשָׁיו לְב"מ (שָׁם) הֵבִיאוּ בְּשֵׁם הַרְמְב"ן שְׁתִּי' לְקוֹשְׁנֵי הַתּוֹס' הַגָּ'ל דְּהַגְמָ' מֵיַרִי אֲלִיבָא דְפִירוּקָא בְּחֻדָא דְאֲמְרוּ כְּדַמְתְּלִיף רַבָּה בַר אֲבִוּהָ, אֲבָל לְלִישְׁנָא קִמָּא גְמַרְתִּיו הוּי ש"ש מִשׁוּם דְּשִׁיף בִּי ג"כ הָא הַנְּאָה דְתַפְס אֲאֲגָרִי' עכ"ל, לְכֹן י"ל דְּהַשְּׂאֲלָתוֹת ס"ל לְהַלְכָה כְּהָא טַעְמָא דְאֲמְרֵי בְּהֵאִי הַנְּאָה דְתַפְס אֲאֲגָרִי', כְּדַמְצִינוּ בַּב"ק (דָּף ל"ו) גַּבִּי שׁוֹר תָּם דְתַפְס לִי אֲנִזְקִיו הוּי ש"ש, וְיֵשׁ לְחַלְקָא, וּמִהֵאִי טַעְמָא דְתַפְס אֲאֲגָרִי' הוּי ש"ש גַּם בְּגַמְרְתִּיו, וְלְכֹן נִקַּט הַשְּׂאֲלָתוֹת הָא טַעְמָא דְתַפְס לִי אֲאֲגָרִי' לְהוֹרוֹת לָנוּ דְדוֹנְקָא בְּטוֹל שְׂלָה וְהֵבֵא מְעוֹת הוּי ש"ח, דְּמוּכַח מְזָה דְּבַגְמַרְתִּיו מִשְׁמַע דְּהוּי ש"ש כְּמוֹ שְׂמַסְיִים הָא טַעְמָא לְהָא דְטוֹל שְׂלָה וְהֵבֵא מְעוֹת כו' וְהָא טַעְמָא דְלִהֲנָתוֹ הוּא אֲצֵלוֹ לֹא הוּנְצָרָה לְכַתּוּב, דְּזֶה יְדוּעַ בְּפִשְׁטוּת מְהָא דְקִי"ל דְּשׁוֹכַר הוּי ש"ש, כְּמוֹ שְׁהִי פְּשׁוּט לְהַש"ס לְדַמּוֹת אֲנָפִין לְשׁוֹכַר, לְכֹן אִין רֵאִי' מִן הַשְּׂאֲלָתוֹת לְפִטוֹר בְּהַקְדָּמָה לוֹ שְׂכָרוֹ דִּי"ל דְּלְדִידוֹן דְקִי"ל שׁוֹכַר הוּי כַּש"ש דְּמַהֲרָה טַעְמָא אֲנָפִין ג"כ הוּי ש"ש וְכַמְש"כ הַש"ף: גַּם י"ל דְנ"מ הֵיכָא שְׂיָכוּל הָאֲנָפִין לְהַשְׁתַּכַּר בְּמָקוֹם אַחַר דְּמַצוּי שׁוֹכְרִים שְׂיָתְנוּ לוֹ שְׂכִירוֹת בְּיֹתֵר וּבְנִדְרִים (דָּף ל"א) וּבִי"ד (ס' רכ"ז) מְבֹנָאָר דְּזַבִּינָא חֲרִיפָא הוּי הַנְּאָת לֹקֶחַ וְלֹא הַנְּאָת מוֹכֵר וּמִתָּר בְּמִנְדָּר הַנְּאָה, וְאִף דְקִי"ל וּוּיֹתֵר אֲסוּר בְּמִנְדָּר הַנְּאָה, עכ"ז מִתָּר בְּנִדְרִים דְּזֶה לֹא חָשׁוּב הַנְּאָה כָּלָל, וְה"ה הֵיכָא דְמַצוּי קוּפְצִים הַרְבֵּה עַל הָאֲנָפִין יֵשׁ לְדוֹן דְּזֶה לֹא מְקַרִי לְהַנְּאָתוֹ עוֹמֵד אֲצֵלוֹ לְחִיבּוֹ כְּדִין ש"ש, וְזֶה כַּש"כ מְנִדְרִים דְּהָא וּוּיֹתֵר אֲסוּר בְּמִנְדָּר הַנְּאָה וְאִפ"ה זַבִּינָא חֲרִיפָא לֹא נִחְשָׁב לְהַנְּאָה כָּלָל, כַּש"כ בַּש"ש דְּבַעֲיִנָן דִּיהָא שְׂכִירוֹתוֹ שְׁוָה פְּרוּטָה (כְּמִבְּנָאָר בַּח"מ (ס' ש"ג)) כַּש"כ דְּכֵהִי גְּוֹנָא לֹא מְקַרִי הַנְּאָה לְחִיבּוֹ כְּדִין ש"ש, אֲכֹן מְחַמַּת דְתַפְס אֲזוּזִי הוּי ש"ש בְּשִׁבִיל דְּהָא רַב אֲוֹמְנִין עוֹשִׂין הַמְּלָאכָה אֲצֵל בַּע"ב כַּמְש"כ הַתּוֹס' שָׁם, וְאִז אֵינוּ בְּטוּחַ בְּמַעוֹתָיו, דְּכָל אֲשֶׁרֵאִי סְפַק אֲתִי סְפַק לֹא אֲתִי, לְכֹן בַּכַּה"ג הוּי ג"כ ש"ש בְּשִׁבִיל הַנְּאָתוֹ שְׁנוֹתְנִין לוֹ הַפְּלִי לְבִיתוֹ וְתַפְס

לי, ע"כ נקט השאלות הן טעמא דתפס לי להורות לנו דגם כה"ג חייב בדין ש"ש, ומצאתי במרדכי (פרק האומנין) שכתב ג"כ דהיכא שכיכול האומן להשתפר במקום אחר מ"מ חייב בדין ש"ש בשביל דתפס אזוי מדפסיק ותני סתמא פל האומנין ש"ש ע"ש, ויש להאריך בדבריו הרבה, וכמו כן י"ל בכוננת השאלות דכיון דפסק ותני פל האומנין ש"ש דמשמע בכל גונוי כמש"כ המרדכי לכן נקט השאלות טעם הלז, ואידך טעמא דלהנאתו הוא אצלו לא הוצרך להזכיר פמו שנתבאר לעיל, ואפשר לומר לפמש"כ התוס' בד"ה הא גמרתיו כו' דתרתיו בעינן שמשתפר באומנתו ותפס אאגרי' יש לדון דהיכא דמצוי עליו קופצים הרבה בדמים יתרים אפשר דכה"ג אינו חשוב פלל מה שמשתפר באומנתו, אכן ז"א דכיון דאשראי ספק אתי פנ"ל חשוב זה שפיר למשתפר, וכש"כ לשיטת רש"י (שם) דלכן בגמרתיו לא הוי ש"ש דכל פמה דלא גלי אדעתא דתפס אאגרי' פלטה שמירתו, וכן כתב הש"מ בשם הרא"ש דגמרתיו משמע דאינו מעפבו על שקרו ע"ש ולא ס"ל הכלל של התוס' הנ"ל, וכן מצינו בח"מ (סי' ע"ב) לכ"פ דס"ל דמשכחון שלא בשעת הלאותו הוי ש"ש בשביל דתפס אזוי, די"ל דלא ס"ל הכלל של התוס' דכתבו דבעינן תרתיו שמשתפר ותפס אזוי, ויש להאריך בזה הרבה, לכן בנדאי אתי שפיר מה שכתבתי ומן השאלות אין ראי' פפי שני האופנים שכתבתי, והעיקר פאופן הא' הנ"ל: ומן הנ"י והברטנורה שכתבו הטעם בשביל דתפס אזוי ג"כ אין ראי', די"ל דמפרשי להמשנה אליבא דכ"ע אף למאן דס"ל שזכר פש"ח, ומש"כ רש"י והברטנורה על פל האומנין ש"ש וקבלו לעשות המלאכה בבתיהן י"ל ג"כ פנ"ל, ועוד יש לדון בזה דבעושין המלאכה בבית בעה"ב אפשר דלא נעשה שומר פלל, דהא בעינן דיהא מוכח דמקבל שמירה על עצמו ונסתלקו לקו הבעלין משמירתו, או שיאמר הנזח לפני פמבואר בה' שומרין, ובעושה בבית בעה"ב אינו מוכח ממנו דמקבל שמירה עליו, ואף להסוברים דלא בעי משיכה בשומרין, מ"מ בעינן שישתלקו הבעלין משמירתו פמבואר (בסי' ש"ג), ואח"כ מצאתי במח"א שכתב פן על דברי רש"י שכתב שקיבלו המלאכה בבתיהן ע"ש: ומש"כ המח"א בשם המרדכי שכתב בפ"י דבהקדים שקרו לא הוי אומן ש"ש, ג"כ אין ראי', דז"ל המרדכי בשם תשובה אחת דאם אמר לו גמרתיו וטול שלף ונהב לי מעות או שהקדים לו שקרו לא הוי ש"ש כו' עכ"ל, אלמא דמייירי בגמרתיו וס"ל להך תשובה דגמרתיו הוי ג"כ ש"ש כמש"כ לעיל, אכן באמר לו טול שלף כו' לא הוי ש"ש, מדלא נקט או טול שלף, פמו דנקט אח"ז או שהקדים לו שקרו, אלמא דוטול שלף קאי אגמרתיו דלמעלה, ואשמעינן דאף בגמרתיו בעינן דוקא טול שלף ונהב לי שקרו, ומש"כ אח"ז או שהקדים לו שקרו, י"ל דקאי ג"כ על גמרתיו דמייירי לעיל, דלא הוי ש"ש בזה, דהא לא שייך טעמא דתפס אזוי פיון דכבר הקדים שכירותו, והך טעמא דלהנאתו הוא אצלו אינו שייך בגמרתיו ע"כ לא הוי ש"ש, אבל בלא גמרתיו הוי שפיר ש"ש אף בהקדים לו שקרו משום דדומה לשוכר דהוי ש"ש משום הנאתו שיש לו מזה החפץ ואין ראי' מן המרדכי וכן י"ל שגם הראב"ן שהביא המח"א קאי על גמרתיו דמייירי שם לעיל מזה ע"ש: ונתבאר דאין הכרח לראיות של המחנה אפרים הנ"ל לחלק בין אומן לשוכר, וכיון דהש"ס מדמה אומן לשוכר ע"כ אין לנו לחדש מדעתנו ולחלק בין אומן לשוכר: ענף ד וצדיין יש להסתפק בזה, דאף דאומן דומה לשוכר וגם בו שייך לומר דלהנאת שוכר אומנתו הוא אצלו כמש"כ רש"י בב"מ (דף פ') ד"ה ר"מ אומר כו', מ"מ מקיבל פבר שקרו מקודם שמשך החפץ לרשותו יש לדון לכאורה דלא הוי ש"ש, משום דיש לחלק בין שוכר לאומן בזה ועקר הסברא דאמרין באומן ג"כ דלהנאתו הוא עומד אצלו היא משום דאם יאבד החפץ לא יהא לו

ממה להשתפר אבל מה שטרם כבר נוטל, כמבואר בב"מ גבי בני העיר ששלחו שקליהם דנשבעין ליתול שקרם.

אכן במה שלא טרח עדיין אינו נוטל, משום דקי"ל דכל אונסא הוי פסידא דפועלים, וכיין דאם יאבד החפץ לא ירויח לכו רוצה שיהא החפץ קיים כדי שישתפר, ושייך שפיר בזה להנאת שֶׁכָּר הוא אצלו כמו בשוכר, אכן בהקדים שֶׁכָּרו לא שייך פו, דהא מבואר (שם דף ע"ז) גבי האי מאן דאגר אגירי' לדוןלא ופסק הנקה דהוי פסידא דפועלים ופי' הרא"ש הטעם משום דהממע"ה נידו על התחונה דהוי לי' להתנות וכן כתב הטור (בסי' של"ד), וז"א שייך אלא בלא סילק שכירות להאמן דאז הוי הפועל מוציא מבעה"ב, אבל בסילק לו שכירותו דהוי הפועל מוחזק ותפס ברכות ובעל הבית הוא המוציא, הדין נותן בזה דאם יארע איזה אונס בחפץ של בעה"ב דיכול הפועל לומר אנא הא קאימנא לקיים מה שמוטל עלי רק האונס הוי בחפץ שלי, ואין מוציאין מן האמן, די"ל להיפך פיון דהבעל הבית הוא המוציא הוי לי' לאתנויי נידו על התחונה, וכמ"ש התוס' (שם דף ע"ט) ד"ה אי אתה מוציא אלא בינו זה וספינה זו וא"ת מפני מה אם נתן השכירות לא יטול וכי בשביל שהמשפיר מוחזק ירויח ועוד דהא שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף וי"ל פיון שנתן לו שֶׁכָּרו נתרצה שיהא שלו לאלתר עכ"ל וכש"כ בנ"ד דהוי כמו יין זה וספינה סתם דהא בהאמן גופא לא קרה שום אונס ויכול לומר אנא הא קאימנא לכו אם מוחזק בהשכירות אין צריך להחזיר דלא שייך בזה טעם של הרא"ש ונהטור הנ"ל, ואדרבה הו"ל לבעה"ב להתנות: וכן מצאתי תה"ד (סי' שכ"ט) באירע אונס שלא הי' יכול לתת יין להפועל דאם הקדים לו שֶׁכָּרו אין מוציאין ממנו ונתרצה שיהא שלו כדברי התוס' הנ"ל עכ"ל, ועכשיו שנתבאר דהיכא דנתנו לו שֶׁכָּרו אף אם הוא אונס בחפץ של בעה"ב מ"מ שייך השכירות להאמן, לכן אפשר דלא שייך בזה לומר דהוי ש"ש משום דלהנאתו הוא אצלו כמו בשוכר, משום דיש לחלק דשאני שוכר דיש לו הנאה מהחפץ כ"ז שהחפץ אצלו משא"כ באמן שהקדים שֶׁכָּרו דלא הי' לו שום הנאה מעולם ממה שמנחח החפץ אצלו, ואדרבה יותר טוב דיאבד החפץ דאז לא יצטרך לטרוח והשכירות כבר קיבל לידו, והא דמנפין לו כפועל בטל לא נחשב להנאה דהא הטעם משום דנוח לו מה שישב בטל דירויח טרחתו, וכש"כ באוכלפי דמחוזא כו', ומבואר במח"א (ה' שכירות פועלים סי"ג) דשכירות פועל נקנה בכסף ואף דמבלין דינו כמטלטלין כמבואר (בסי' רכ"ז) מ"מ הא גם שכירות מטלטלין נקנה בכסף כמבואר בח"מ (סי' קצ"ח) ע"ש, לכן מיד דהקדים השכירות אין יכול בעה"ב לחזור אף מקודם שהתחיל האמן במלאכתו ועיקר חיוב שומרים מתחלת מעת משיכה להחפץ כמבואר בה' שומרים, ובנ"ד לא היה שום הנאה להאמן בעת שמשה החפץ לרשותו דהא אף אם הי' גאנס מקודם שהגיע לידו ג"כ אינו צריך להחזיר השכירות פנ"ל, לכן אף דמציינו בש"ס דאמן דומה לשוכר, מ"מ אפשר דז"א שייך אלא בלא קיבל שֶׁכָּרו פנ"ל, אבל בהקדים לו שֶׁכָּרו י"ל דאינו דומה לשוכר, והא בלא"ה מציינו להמח"א דמחלק בין אמן לשוכר ואף שכתבתי דלא כהמח"א בזה, מ"מ בהקדים שֶׁכָּרו יש לחלק פנ"ל: אמנם היכא שהאמן משה החפץ מתחלה ואח"ז נתנו לו שֶׁכָּרו ונגב, י"ל דחייב פדין ש"ש, משום דבעת שמשה החפץ לרשותו נתחייב כש"ש דהי' לו הנאה אז ממה שהחפץ אצלו, לכן חייב אף אחר שנתנו לו שֶׁכָּרו כמבואר בכה"ג בש"א ח"מ (סי' ע"ב סק"י) ע"ש, וכן באם התחייב האמן לעשות אומנתו בקגא"ס ואח"ז נתנו לו שֶׁכָּרו מקודם שמשה החפץ לרשותו, ג"כ אפשר לומר דהוי ש"ש, משום דבעת שהתחייב על אומנתו התחייב ג"כ פדין שמירה דהי' לו אז הנאה מהחפץ דהא אם יאבד מקודם שנתנו השכירות לא יהא לו ממה להשתפר, והא אינו מחוייב ליתן לו השכירות מקודם דאין שכירות משתלמת

אֵלָא לְבִסּוּף [וְגַם זֶה אֵינוֹ בְּרוּר דְּהָא עֵינָר חַיִּיב הַשּׁוֹמְרִים הָיוּ בְּעַת מְשִׁיכָה וְנִסְתַּלְקוּ הַבְּעָלִים מִשְׁמִירְתָּן וַיֵּשׁ לְהֶאָרִיף בְּזוּהָ], אֲכַן הֵיכָא שְׁהַקְדִּימוּ לוֹ שְׁכָרוּ בְּעַת שְׁשֻׁכְרוּ אוֹתוֹ וְעֵינָר הַתְּחִיבוֹת הָאֶמְנָן הִי בְּעַת שְׁנָתְנוּ לוֹ כֹּל שְׁכָרוּ דְלָא הִי לוֹ מְעוֹלָם שׁוּם הִנְאָה בְּמָה שְׁהַחֲפֵץ יֵהָא קִיָּים אַחַר הַתְּחִיבוֹתוֹ, דְּהָא אַף אִם יֵאבֵד אַחַר הַתְּחִיבוֹתוֹ ג"כ לֹא יִצְטָרֵף לְהַחֲזִיר הַשְּׁכִירוֹת יֵשׁ לְדוֹן בְּזוּהָ לְכַאוּרָה דְכַה"ג לֹא הָיוּ ש"ש מְשׁוּם דְלֹא שְׁיִיף בְּזוּהָ מִש"כ רַש"י דְאֶמְנָן דּוּמָה לְשׁוֹכֵר שְׁלֵהֲנָאֵת שְׁכָר אוֹמְנָתוֹ הוּא אֲצֵלוֹ וְכַנ"ל, דְּהָא בַנ"ד לֹא הִי לוֹ מְעוֹלָם שׁוּם הִנְאָה כִּלְעַל עַת שְׁיֵהָא הַחֲפֵץ אֲצֵלוֹ: וְלְכַאוּרָה י"ל בַּמִּש"כ לְהוֹכִיחַ מֵהַתּוֹס' דַּב"מ בְּסִפְיָהּ זֹו כּו' שְׁפָתְבוּ דָאָם קִיבֵל הַשְּׁכִירוֹת לֹא יִחְזוּר, דְשֵׁא"ה כַּמִּש"כ הַתּוֹס' הֵתָם בַּד"ה אֵלָא בְּסִפְיָהּ סֵתָם כּו' בְּשֵׁם הַרִיב"ן לְחַלְקֵי דְשֵׁאֲנֵי בְּפוֹעֵלִים דְלֹא אֲבָדוּ כְּלוּם רַק גַּתְּבִטְלוּ מִמְּלָאכְתָּן כּו' אֲבָל הֵכָא שְׁהַמְשַׁפִּיר הַפְּסִיד סִפְיָתוֹ כּו' עַכ"ל, וְכ"כ יֵשׁ לְחַלְקֵי וְלוֹמַר דְדוֹקָא הֵיכָא שְׁהַפְּסִיד סִפְיָתוֹ אִם קִיבֵל שְׁכָרוּ לֹא יִחְזוּר, מִשֵּׁא"כ בְּפוֹעֵל דָּאִין לוֹ הַפְּסִיד רַק בְּיִטוּל מְלָאכָה, לְכַן אֲפִשֵׁר דְמְחַוְיָב לְהַחֲזִיר שְׁכָרוּ שְׁקִיבֵל, אֲמַנְם בְּאֵמַת אִילוֹ כֵּן לְפִי מִש"כ לְעֵיל בְּשֵׁם הָרָא"ש וְהַטּוֹר, דַּס"ל דְלִכְּוֹן כֹּל אֲוֹנָסָא הָיוּ פְּסִידָא דְפוֹעֵל מְשׁוּם דְהַפּוֹעֵל הוּא הַמוֹצִיא וְלִכְּוֹן יָדוֹ עַל הַתְּחִיבוֹתָהּ, ע"כ הֵיכָא שְׁהַפּוֹעֵל הוּא הַמְּוַחֵזֵק בְּרִשׁוֹת לֹא שְׁיִיף כֵּן, וְאֲמַרִינָן דַּה"ל לְבַעַה"ב לְהַתְּנוּת וְכַמִּש"כ לְעֵיל בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְשֵׁפְסֵק כֶּף בְּפִירוּשׁ, וְעוֹד דְלָאוּ כ"ע ס"ל הָךְ חִילּוּק שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' בֵּין סִפְיָהּ לְפוֹעֵל, דְּהָא הָרָא"ש לֹא ס"ל (שֵׁם) לְחַלְקֵי בֵּין פּוֹעֵל לְסִפְיָהּ ע"ש בַּב"מ (דָּף ע"ט): וּבְחִיּוּדֵי שֵׁי לַח"מ (סִי' רַס"ד סְעִיף ד') כְּתַבְתִּי בַּמִּש"כ שֵׁם הַסַּמ"ע (ס"ק י"ב) בְּהַתְּנָה לְשֵׁלָם דְמִי חֲמוּרוֹ אִם יִצִּיל חֲמוּר חֲבִירוֹ וְהֵלֵךְ חֲמוּר חֲבִירוֹ מֵאִילּוֹ דְפְסִיד מְהֵרָם פְּאִדוּנָה דָּאִין לוֹ אֵלָא שְׁכָרוּ, וְהַסַּמ"ע סִיָּים דְבַתְּשׁוּבָה הָאָרִיף וְעָרֵף מְעַרְכָה נֶגֶד דְבַרִי מוֹר"ם וּמְהֵרָם פְּאִדוּנָה וְהַעֲלָה דְבַהֲלָךְ חֲמוּר חֲבִירוֹ מֵאִילּוֹ אַחַר הַתְּנָאֵי וְהִי לוֹ הַפְּסִיד ע"י הַצִּלְתוֹ צָרִיף לְשֵׁלָם לוֹ כֹּל דְמִי חֲמוּרוֹ, וְלֹא זְכִינוּ לְתַשׁוּבָתוֹ, וְלַפְעַנ"ד נִרְאָה דְזוּהָ תְלוּי בְּפִלְגָתַת הַתּוֹס' עִם הָרָא"ש בַּב"מ (דָּף ע"ט) גְּבִי סִפְיָהּ סֵתָם וַיֵּין זֶה וְנִטְבְּעוּ שְׁנֵיהֶם דְהַתּוֹס' ס"ל דְחֵיב לְשֵׁלָם כֹּל שְׁכִירוֹתוֹ אַף מְחֻצֵי דָרֵף שְׁלֵא הֵלֵךְ, דְאֵינוֹ דּוּמָה לְפוֹעֵל דְקִי"ל דְכָל אֲוֹנָסָא הָיוּ פְּסִידָא דְפוֹעֵל, מְשׁוּם דְשֵׁאֲנֵי בְּסִפְיָהּ דְהַפְּסִיד סִפְיָתוֹ וְכִינּוֹן דְיִכּוֹל הַמְשַׁפִּיר לּוֹמַר אֲנָא הָא קְאִימָנָא וְהָאוּנָס אִיבַרַע בְּשֵׁלָךְ לְכַן חֵיב לְשֵׁלָם לוֹ כֹּל שְׁכִירוֹתוֹ, וְהָרָא"ש ס"ל דְבַעֲבוּר חֻצֵי דָרֵף שְׁלֵא הֵלֵךְ פְּטוֹר מִלְשֵׁלָם מְשׁוּם דְכָל אֲוֹנָסָא הָיוּ פְּסִידָא דְפוֹעֵל וְאִף שְׁנַפְסָדָה סִפְיָתוֹ עַכ"ז לֹא מְחַלְקִינָן בֵּין פּוֹעֵל לְסִפְיָהּ וְהוּבָאָה פְּלִגְתָּתָם בַּח"מ (סִימָן שִׁי"א סְעִיף ג')], וְלַפ"ז נִרְאָה בְּנִידוֹן שֵׁל הַסַּמ"ע הַנִּזְכָּר דְעֵלָה חֲמוּר חֲבִירוֹ מֵאִילּוֹ וְהַתְּנָה עִמּוֹ לְשֵׁלָם לוֹ כֹּל דְמִי חֲמוּרוֹ, דְלִשְׁיַטַּת הַתּוֹס' הַנִּזְכָּר חֵיב לְשֵׁלָם לוֹ דְמִי חֲמוּרוֹ כְּמוֹ הֵתָם דְחֵיב לְשֵׁלָם לוֹ אַף מְחֻצֵי דָרֵף שְׁלֵא הֵלֵךְ מְשׁוּם פְּסִידָא דְהַמְשַׁפִּיר דְהַפְּסִיד סִפְיָתוֹ דְמְחַוְיָב לְשֵׁלָם לוֹ כְּפִי מַה שְׁהַתְּנָה עִמּוֹ, וְהִי בְּנִידוֹן דְהַסַּמ"ע פִּינּוֹן דְהִי לְהַפּוֹעֵל פְּסִידָא דְנִטְבַּע חֲמוּרוֹ וְלוּלֵי שְׁיָרַד לְהַצִּיל חֲמוּר שֵׁל חֲבִירוֹ הִי מִצִּיל חֲמוּרוֹ [וְכַמִּש"כ הַסַּמ"ע דְהִי ל' פְּסִידָא ע"י הַצִּלְתוֹ אֲלֵמָא דְמִיָּרִי בָּאִין מְקוּם לְהַסְתַּפֵּק בְּזוּהָ דְלֵמָא לֹא הִי יְכוֹל לְהַצִּילוֹ] לְכַן מְחַוְיָב לְשֵׁלָם לוֹ כֹּל מַה שְׁפְסֵק לִיתֵן דְמִי חֲמוּרוֹ דְיִכּוֹל הַפּוֹעֵל לּוֹמַר אֲנָא הָא קְאִימָנָא רַק הַסִּיבָה אִיבַרַע בְּחֲמוּרָה שְׁעֵלָה מֵאִילּוֹ וְיָרַד לְהַצִּיל וְלֹא הַצִּיל דָּאִין לוֹ אֵלָא שְׁכָרוּ וְלֹא כְּפִי מַה שְׁהַתְּנָה עִמּוֹ, שְׁאֲנֵי הֵתָם, דְכִינּוֹן דְיָרַד לְהַצִּיל י"ל דְגַם חֲמוּרוֹ לֹא הִי יְכוֹל לְהַצִּיל כְּדַחֲזִינָן דְגַם חֲמוּר חֲבִירוֹ לֹא הַצִּיל וְלֹא מְקַרִי הַפְּסִיד חֲמוּרוֹ ע"י חֲבִירוֹ אֲכַן לְשִׁיטַת הָרָא"ש דַּס"ל שֵׁם דָּאִף דְהַפְּסִיד הַסִּפְיָהּ מ"מ אֵינוֹ חֵיב לְשֵׁלָם אֵלָא עֲבוּר טְרַחְתּוֹ וּבְחֻצֵי דָרֵף שְׁלֵא הֵלֵךְ פְּטוֹר לְשֵׁלָם מְשׁוּם דְאֲמַרִינָן גַּם בְּזוּהָ פְּסִידָא דְפוֹעֵלִים, לְכַן גַּם בְּנִידוֹן דְהַסַּמ"ע הַנִּזְכָּר אֵינוֹ חֵיב לְשֵׁלָם רַק טְרַחְתּוֹ וְלֹא שְׁכִירוֹתוֹ כְּפִי מַה שְׁהַתְּנָה עִמּוֹ, מְשׁוּם דְהָיוּ פְּסִידָא דְפוֹעֵל, כֵּן נִרְאָה לַפְעַנ"ד, וְעֵינָן בַּמַּח"א (ה' שְׁכִירוֹת סוּף

סימן כ"ג) ויש להאריך בזה הרבה: עָנָה הַ נְחֹזֵר לְעִנְיָנוּ, דַּעְדִּיין יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּאִנְשֵׁי הַיָּמָּה שֶׁהַקָּדִים שָׁכְרוּ בַּעַת שֶׁהִתְחַיֵּב עַל אֲוִמְנָתוֹ וַיִּשְׁלְדוּן דּו"א דוֹמָה לְשׁוֹכֵר דְּשִׂאנֵי שׁוֹכֵר דִּישׁ לִי הַנָּאָה מִהַחֲפִץ בַּעַת שֶׁהוּא אֶצְלוֹ, אֲכֵן בִּנ"ד נִרְאָה דִּהְבָּה ע"ג חֲיִיב בְּדִין ש"ש אַף בְּהַקְדִּים לֹא שָׁכְרוּ, וְאִם שִׁישׁ לְדַחֲוֹת הַהוֹכְחָה שֶׁהוֹכְחָתִי לְעִיל מִב"מ (דָּף נ"ח) אַחַר שֶׁנִּתְבָּאָר דְּלִכ"ע אִנְשֵׁי דוֹמָה לְשׁוֹכֵר, וּי"ל דְּהַשְׁלוּחִים חֲיִיבִים מִשׁוּם דְּהָיִי פְּשׁוֹכֵר, אֲכֵן כָּבֵר הוֹכְחָתִי מִפִּי רִש"י בִּב"מ (ש"ם) ד"ה אֲגַרְיָ לְפָסוּד שֶׁהָיִי נִשְׁתַּעֲבָדוּ לְשׁוֹמְרֵן מִגְּנִיבָה וְאֲבִיָּדָה וְעַמ"כ נוֹטְלִין שָׁכֵר וְהָיִי לֹא הַשְׁלִימוּ מְלֻאכְתָּן עכ"ל, אֲלֵמָּה דו"א דוֹמָה לְאִנְשֵׁי דְפִי רִש"י בִּב"מ (דָּף פ') ד"ה ר"מ אֲוִמֵר כו' דְּאִנְשֵׁי אִינוּ נוֹטְלִין שָׁכֵר שֶׁמִּירָה אֲלֵא שָׁכֵר פִּעְוֹלָה ע"ש וְאִלוּ כָּאֵן פִּי רִש"י דַּע"מ כֵּן נוֹטְלִין שָׁכֵר כו', וּמוֹכַח דְּאִמְרִינֵן בְּשִׁלוּחִים דְּשָׁכְרָם שֶׁנוֹטְלִין לְהַבִּיאַת הַשְּׁקָלִים לְמַקּוֹם פ' דְּנִכְלָל בְּזֵה גַם חִיּוּב שֶׁמִּירְתָּן דְּזֵהוּ בְּכָלֵל אֲוִמְנָתָן דְּמַחְוִיבִין לְהַבִּיאַת לְמַקּוֹם פ', וְהוּא בִּנ"ד בַּהֲבָה ע"ג, וְלִכֵּן נִיחָא מֵאִי דְהַקְשָׁה הַש"ס שֶׁם בְּפִשְׁיטוֹת דְּהָיִי ש"ש וְלֹא מְתַרְץ דְּאִתִּי כְּהָדָּ מ"ד דְּשׁוֹכֵר אִינוּ חֲיִיב כַּש"ש כְּמוֹ דְּמְתַרְץ הֵתָם הָא מִנֵּי ר"ש כו' ע"ש, וּמִש"כ לְעִיל לְדַחֲוֹת זֶה הוּא דְּוִחַק, אֲכֵן לְפַמֵּשׁ כ"כ נִיחָא הַסְּוִגְיָא הַנִּזְ"ל בְּפִשְׁיטוֹת: וְלִכֵּן הֶעֱגִלוֹן חֲיִיב בְּדִין ש"ש אַף כְּשֶׁהַקָּדִים לֹא שָׁכְרוּ, אֲכֵן בְּאִנְשֵׁי מִמֵּשׁ יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וּמִש"כ דְּשִׁכְרוֹת קִבְּלוֹן נִקְנָה בְּכֶסֶף מִשׁוּם דְּגַם שִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין נִקְנָה בְּכֶסֶף כְּמִבְּנֵי אֲרַח בַּח"מ (ס' קצ"ח סעי' ו') וְכַאֲמַת יֵשׁ לְתַמּוּהַ בְּזֵה עַל הַמַּחְבֵּר דְּהָא מְבֹאָר בְּטוֹר (ס' ש"י) גַּבִּי מְשִׁכִּיר חֲמוֹר סָתָם דְּחֲיִיב לְהַעֲמִיד חֲמוֹר אַחַר, דְּכַתֵּב הַטּוֹר שֶׁם בְּשֵׁם הָרֶאָב"ד דְּוִוְקָא בְּקִנְיָה בְּחִלְפִין אֲבָל בְּכֶסֶף לְבַד אִין כָּאֵן אֲלֵא מִי שֶׁפָּרַע וְכִינּוּן שְׂמַת אִין כָּאֵן מִי שֶׁפָּרַע ע"ש, אֲלֵמָּה דַּס"ל דְּשִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין אִינוּ נִקְנִין בְּכֶסֶף, וְכֵן מְצִאתִי בְּמִרְאֹת הַצּוֹבְאוֹת (בְּסוּף לְקוּטִיּוֹ) שֶׁכַּתֵּב לְתַמּוּהַ עַל הַמַּחְבֵּר הַנִּזְ"ל לְפִי שֶׁהֲרֵבָה פּוֹסְקִים חוֹלְקִים וְס"ל דְּשִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין ג"כ אִינוּ נִקְנִין בְּכֶסֶף ע"ש וְדַבְרֵי הַטּוֹר הַנִּזְ"ל לֹא הִזְכִּיר שָׁם, וַיֵּשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּזֵה, וְאֲכ"מ וְלִהְיוֹת פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּשִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין ג"כ אִינוּ נִקְנִין בְּכֶסֶף, יֵשׁ לְדוֹן דֵּה"ה בְּהַקְדִּים הַשִּׁכְרוֹת לְאִנְשֵׁי דִּיכּוֹל בַּעַת"ב לְחֹזֵר, דְּהָא קִבְּלוֹן דוֹמָה לְמְטַלְטְלִין, וּמְטַלְטְלִין הָא אִינוּ נִקְנִין בְּכֶסֶף, וְוִוְקָא הִיא דְּלִיכָא מֵהַלְשׁוֹן מִהַפּוֹעֵל אֲזַי קִנְיָהוּ בְּמַעֲוֹת כְּמִבְּנֵי אֲרַח בִּב"מ (דָּף מ"ח), אֲבָל הִיא דְּמַחְסְרָא מְשִׁיכָה לֹא קִנְיָהוּ בְּמַעֲוֹת, וְעִיקָר הַקִּנְיָהוּ נִעֲשֶׂיתָה בַּעַת שֶׁמִּשְׁבָּה הָאִנְשֵׁי אֶת הַחֲפִץ, וְשִׁפִּיר י"ל בְּזֵה דְּלִהְיוֹתוֹ מְשִׁכּוֹ וְנִעֲשֶׂיתָה אֲזַי ש"ש דְּהָא אִם לֹא הִי הַחֲפִץ לֹא הִי מְרוּוִיחַ פְּלֵל, אֲמַנְם נִלְע"ד דְּכִינּוּן דְּמַסְפִּיקָא אִין מוֹצִיאִין הַשִּׁכְרוֹת מִהָאִנְשֵׁי בְּהַקְדִּים לֹא שָׁכְרוּ, דִּיכּוֹל לֹא מֵרָא קִים לִי כְּהִנְיָ דַּס"ל דְּשִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין נִקְנָה בְּכֶסֶף א"כ אִין לֹא שׁוּם הַנָּאָה עֲכָשְׁוֹ בַּעַת מְשִׁיכָת הַחֲפִץ דְּהָא מְכַבֵּר שִׁינְיָהּ הַשָּׁכֵר לֹא, וְכֵן נִרְאָה מִתְּשׁוּבַת הָרֵא"ש (פְּלֵל ק"ב סִימָן י"א) דְּבְהַקְדִּים שָׁכְרוּ לְפּוֹעֵל זְכָה מִיָּד וְאִין יְכוֹל הַבַּעַת"ב לְחֹזֵר בּוֹ ע"ש, [וְבִנְדָאִי אִין סְבָרָא לֹא מְשִׁיכָת אִם יִתְפָּס הַבַּעַת"ב מִהָאִנְשֵׁי יְכוֹל לְטַעוֹן קִים לִי דְּשִׁכְרוֹת מְטַלְטְלִין אִינוּ נִקְנִין בְּכֶסֶף ע"כ יְהָא חֲשׁוּב זֶה לְהַנָּאָה לְחֲיִיבוּ בְּדִין ש"ש]: וְגַם אַף לְהַסְבִּירֵן כִּנ"ל יֵשׁ מְקוֹם לְדוֹן עַדִּין דְּהָא אַחַר שֶׁמִּשְׁבָּה הַחֲפִץ לְרִשׁוּתוֹ פְּלִתָה הַנָּאָתוֹ דְּלֵא שִׁינְיָהּ בְּזֵה לֹא מְשִׁיכָת שָׁכֵר אֲוִמְנָתוֹ עוֹמֵד אֶצְלוֹ כְּמוֹ בְּשׁוֹכֵר, דְּהָא אַחַר שֶׁקִּיבֵל שִׁכְרוֹתוֹ וּמִשְׁבָּה לְהַחֲפִץ אִין בַּעַת"ב יְכוֹל לְחֹזֵר, וְאִם אִם יֵאָנֵס הַחֲפִץ לֹא יִצְטָרֵף לְהַחְזִיר שָׁכְרוּ כִּנ"ל, ע"כ בְּזֵה יֵשׁ עַדִּין לְהַתְיַשֵּׁב, אֲכֵן בַּבַּעַת"ג דַּנ"ד בְּרוּר דְּחֲיִיב בְּגִנְיָבָה כֵּן נִלְע"ד בְּרוּר: בְּרוּר ה' אֲשֶׁר הַפְּלִיא חֲסִדוֹ וְאִמִּיתוֹ עֲמָדִי, וְהִבְיָאנִי עַד הַלּוֹם, כֵּן יוֹסִיף לְעֲזָרְנִי בְּרוּב רַחֲמֵי וְחֲסִדֵּי לְהוֹצִיא לְאוּרָה יְתֵר חֲזִדוּשֵׁי הַרְבִּים עַל אַהֲע"ז וְח"מ אֲשֶׁר חֲנַנִּי בְּם הַחֲוִנֵן לְאֲדָם דַּעַת וְהִנֵּם בְּכַתּוּבִים עֲמָדִי, וְבוֹ בְּטַחְתִּי כִּי יִמְצְאוּ חֵן בְּעֵינֵי כָּל רֹאֲיֵיהֶם, וְה' אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת, יִרְאֵנוּ מִתּוֹרְתוֹ נִפְלְאוֹת, וַיִּשָּׂם

בְּלִבְנוֹ אֶהְבֶּתוּ וְיִרְאַתוּ, וְיֵאִיר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתוֹ, כְּאֲשֶׁר הִתְפַּלֵּל דְּהַמַּע"ה גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת
מִתּוֹרָתְךָ: